

FORGÓ BÁCSI KÖNYVTÁRA

BERTI ÉS BERTA
VAGY
A HŰSÉG ÉS SZERETET GYŐZELME

KALANDOS ELBESZÉLÉS
MELYNEK SZINHELYE KÉT VILÁGRÉSZ

BUDAPEST, 1891.
KIADJA AZ EGGENBERGER-FÉLE KÖNYVKERESKEDÉS
(HOFFMANN ÉS MOLNÁR).

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-51-5 (online)
MEK-12186

TARTALOM

- I.
Otthon.
- II.
A távolban.
- III.
Hat évvel később.
- IV.
Caesar.
- V.
A hindu falu.
- VI.
Az indus szent atya.
- VII.
Caesar története.
- VIII.
A cirkusban.
- IX.
Eltévedve.
- X.
Az anya bánata.
- XI.
Mi lett Bertából.
- XII.
Ismét a távolban.
- XIII.
Remény szigetén.
- XIV.
Berta utazása.
- XV.
Az éji szállás.
- XVI.
Az ut folytatása.
- XVII.
A korcsmában.
- XVIII.
Hajótörés.
- XIX.
Szerencsés hazatérés.

I. Otthon.

Egy nagy tengerparti városban élt egyszer egy derék fiatal matróz. Tulajdonképpen ő nem is igen élt bizony ott, mert mindig a tengeren járt; de ott lakott családja, mely nejéből és két gyermekéből állott. Őt magát Róbertnek hívták, nejét Pólinak, két gyermekét pedig, kik iker-testvérek voltak: Bertinek és Bertának, mert egyik fiu, másik leány volt.

Most, hogy történetünket kezdjük, éppen otthon találjuk Róbertet; csak hogy már ismét bucsuzik, mert másnap újból hajóra kell szállnia s messze tengerekre távoznia. A két kis gyermek, semmit sem sejtve, nyugodtan aludt kis ágyacskájában; de anyjok keservesen zokogott.

- No, kedves Pólim, vigasztalá férje, ne busulj; hiszen nem először válunk el, s ha Isten megsegít, nem is utoljára. Sokszor voltam már tengeren és mindig szerencsésen visszatértem, most is visszatérek.

- Ó, ha én azt bizonyosan tudnám! De oly rossz sejtelmem van, mintha soha sem látnálak többé. Mi lesz a mi kedves két gyermekünk közül, ha elvesztik édes atyjokat?

- Ne töprenkedjél előre, Póli. Tengerre köll mennem, mint minden tengerésznek; életem Isten kezében van, s remélem, hogy mint eddig, úgy ezen túl sem lesz bajom. Hajónk neve „*Remény*”. Már ez is biztató, s ha szomorúság lep meg, csak jusson eszedbe hajónk neve; tanítsd meg e szóra kis gyermekeinket is. Ma éppen új év napja van; esztendőre e napon ismét itt leszek.

Ezzel a derék matróz oda ment a két kis alvó gyermekhez, megcsókolta őket, aztán elbucsuzott nejétől s gyorsan ment a kikötő felé, hol a „*Remény*” nevű hajó már felvont vitorlával állt s csakhamar vitte őt a többiekkel együtt messze, ki a sik tengerre.

Póli asszony pedig busan maradt szobácskájában két kis gyermekével; nem sirt többé, hanem térdre borult és imádkozott, aztán megnyugodva látott napi munkája után.

Napok, hetek multak ezután. A két kis iker-testvér napról-napra gyarapodott és erősödött. Édes anyjok minden nap ismételteté velök ez imádságot: »Isten ójja meg atyánkat s a jó „*Remény*” hajót!« - úgy hogy nemsokára maguk is el tudták mondani.

Eképen mult el a nyár, mult el az ősz is, és közeledett a tél, közeledett újév napja, melyre Róbert vissza térését ígerte volt. És csakugyan, néhány nappal újév előtt levél jött Róberttől, mely így szólt: »Kedves Pólim! Újév napján, vagy talán még előestéjén várj engem a kikötőben; többet most nem irhatok. *Róbert.*«

Nem is kellett a kis családnak több! Póli asszony rögtön munkához fogott, tisztogatott, rendezgetett, úgy hogy a kis lakás olyan csinos lett, hogy akár egy kis király is ellakhatott volna benne; esténként pedig térdére vette a két kis gyermeket és mutatta nekik atyjok levelét. Berti és Berta még csak két évesek voltak s így nem igen tudták még tulajdonképpen, minek örülnek, mikor anyjuk után mondogatták: »Apa jön, apa jön!« - De mert látták, hogy anyjuk nagyon örül e szavakon, hát örült a két kis bohó gyermek maga is.

Végre megérkezett az a nap, melyen Róbertnek meg kellett jönni. Korán reggel talpon volt már Póli asszony; a gyermekek sem tudtak aludni; kíváncsiak voltak, mi lesz az a nagy öröm, s folyton ismételtették: »Apa jön, apa jön!«

Délután, mikorra a „*Remény*” hajót a kikötőbe várták, Póli asszony kiment a partra. Kissé aggódott, mert erős vihar tombolt az éjjel s még most is metsző hideg szél fujt; ott állt a parton órákig, ott vártak mások is, de a „*Remény*” csak nem akart megérkezni. Pedig már be is esteledett.

- Bizonyosan elkésett kissé a nagy szél miatt, szólt egy vén, kiszolgált tengerész, aki fiát várta. Majd megérkezik reggelig. Most menjünk haza!

Haza mentek tehát mindnyájan, kissé szomoruan, de még mindig reménykedve. Póli asszony is biztatta otthon kisdedeit, hogy »apa majd holnap jön«, és a gyermekek nyugodtan tértek aludni. De Póli asszony maga nyugtalan volt, s nem is feküdt le. A lámpás mellett virrasztva ült egész éjen át és aggódva figyelt minden zajra - hátha megjött a „*Remény*” s vele Róbert is?

De már hajnalodni kezdett s még mindig nem jött senki. A fáradtság végre erőt vett Póli asszonyon, s az asztalnál ülve reggel felé kissé elszunyadt. Egyszerre kopogás hallatszott az utca felőli ajtón.

Póli asszony öröm-rianással ugrott föl és rohant az ajtó felé, kinyitotta - de nem a férje állt ott, hanem egy idegen matróz, ki szomorú arccal lépett be a szobába. Póli asszony elsápadt és rosztat kezdett sejteni; s a matróz csakugyan így szólt:

- Asszonyom, szomorú hírral jövök; matróz vagyok a „*Remény*” hajón, pajtása voltam Róbertnek. Mult éjjel, midőn már nem messze vitorláztunk a kikötőtől, roppant vihar ért utól; nagy erőfeszítéssel küzdöttünk hajónk megmentéseért; de több derék matróz-társunk életével fizette meg a hajó megmentését. Róbertet is, midőn a födélzeten a vitorlák összevonásával bajlódott, egy óriási hullám fölkapta és elragadta - el a tengerbe, s lehetetlen volt őt megmentenünk - nem láttuk többé!

Szegény Póli asszony egy szót sem szólt, csak mindinkább sápadozott s végre ájultan rogyott össze. Arra ébredt föl ismét, mikor két kis gyermeke körülötte járt és arcát csókolgatva mondogatá:

- Isten óvja meg apánkat!

II. A távolban.

Most messze köll távoznunk a csöndes házacskától, hol a szomorú édes anyja az ő két kis gyermekével busong; gondolatban átrepülünk a tengereken, s Afrika déli részénél egy pusztán, kopár szigetre jutunk.

A tenger keményen csapkodta tajtékzó hullámain a sziget szirtjeihez, az ég borulni kezd. Egy szép vitorlás hajó tűnik föl nem messze a szemhatáron; gyorsan, szépen vitorlázott és a tengerészek, kik rajta voltak, alig várhatták már, hogy valahára nyugodt, biztos révbe jussanak; de senki sem volt oly nyugtalan, mint egy fiatal matróz, aki csak néhány órája, hogy a hajón volt. A tenger hullámaiból mentették ki, hová őt egy nagy vihar a „*Remény*” hajó födélzetéről sodorta le. Ez a matróz pedig nem volt más, mint Róbert, ki miután egy viharból már megmenekült, most aggódva látta a felhőket ismét sötétülni. Oda ment a kormányoshoz és a felhőkre mutatva, figyelmezteté, hogy nagy vihar van kitörőben.

- Ej, dehogy! felelt a kormányos. Te meg vagy ijedve s most minden kis felhőben veszedelmet látsz.

De Róbert sokkal tapasztaltabb tengerész volt, hogysen oly könnyen megnyugodott volna; fölkereste a kapitányt s ezt figyelmezteté a veszedelemre. A kapitány figyelmesen vizsgálá az eget és aggódva szólt:

- Szörnyű vihar lesz ez éjszaka csakugyan. El köll készülnünk mindenre!

És alig mondta ki e szót, máris szél kerekedett; az elébb még kicsinyke felhő gyorsan nőtt s mire este lőn, a vihar kitört és borzasztóan tombolt a tengeren; a hullámok torony-magasságra emelkedtek és hányták a hajót ide-oda. Egy ideig a hajó, mely erősen volt építve, csak kiállhatá e hányatást; de a vihar nem szűnt, sőt óráról órára dühösebben zugott, s csakhamar derékon ketté törve zuhant alá az árboc, kevéssel utóbb pedig a hajó feneké szakadt meg és a víz gyorsan kezdett betódulni. Szó sem lehetett többé a hajó megmentéséről, csak arra kellett gondolni, hogy az emberek menekülhessenek. Lebocsátották a csolnakokat a tengerre s hanyatt-homlok szaladt mindenki, hogy helyet kapjon a mentő sajkákban, mert ezekben nem sok embernek volt helye.

Róbert helyet kapott az egyikben, mely annyira tele volt már, hogy majdnem elmerült; mindenki kiabált, ordított s nagy volt a zavar és rémület; a hajó födelén megálltak az emberek és könyörögtek, hogy vegyék be őket a sajkába; de ebben már nem volt hely s így a bennlevők megmarkolták az evezőket és Isten nevében neki hajtottak a viharos tengernek. Róbert behunyta szemeit, hogy ne lássa e rémes jelenetet; aztán fölfohászkozott: »Istenem, ments meg! Csak nőm, gyermekeim kedvéért kérlek, ments meg!«

A sajka tova lengett s a villám fényénél látni lehetett a már süllyedő hajót, melyen csak a kapitány maga állott, mert ez nem akart menekülni, hanem hajójával együtt készült alá merülni. Mindnyájan bámulták a hős kapitányt. Egyszerre jött egy nagy hullám és az össze roncsolt hajó a kapitánnyal együtt elmerült.

A sajkában levők látták ezt s elborzadva abba hagyták egy perczre az evezést; midőn ismét tovább akartak evezni, fájdalmas segélykiáltás hangzott közlelől.

- Megálljatok! szólt Róbert. Nézzétek, mi az?

A homályban közeledni láttak valamit; néhány deszka-szál össze volt róva s ezen ült egy asszony és egy kis gyermek. - Mentsetek meg! kiáltott a nő. Emberek, ha van édes anyátok, ha van gyermeketek, azok nevére kérlek, mentsetek meg! Róbert kihajolt a sajkából és megragadta a kötelet, mellyel ama deszkák össze voltak kötve.

- Ereszd el azt a kötelet! - kiáltottak a többiek. Azt akarod, hogy mindnyájan elveszünk? Itt már nincs hely senki számára. Mi e nőt föl nem vehetjük sajkánkba.

Róbert még tartotta a kötelet, s a nő, karjaiban tartva gyermekét, könyörgött, mentsék meg. A sajkában levők nem voltak gonosz emberek; de a veszedelem önzővé tesz és nehogy maguk még nagyobb veszedelembe jussanak, inkább vesztébe bocsátották a jajgató nőt. Egyik matróz már Róbertet is agyon akarta ütni egy evezővel, de a kormányos nem engedte.

- Most nincs ideje a verekedésnek! harsogá a kormányos. Aztán Róberthez fordult: Pajtás, itt nincs többé hely a két szerencsétlen számára; ha föl vesszük őket, elmerül csolnakunk s így mi is elveszünk, rajtok sincsen segítve. Hanem mondok valamit: ha te átengeded nekik a te helyedet, azt nem bánjuk; én ugyan nem ugranám a tengerbe egy nő és egy kis gyermek kedvéért; de ha neked kedved van reá, tessék! Mit szóltok hozzá pajtásim? Ugy-e, átengedheti a helyét?

- Át, át! kiáltottak a többiek. Ha neki kedve van meghalni, ugorjék a tengerbe; a nő aztán bejöhet a helyére.

A szegény asszony ezalatt halálos rettegésben kapaszkodott a deszkába, melyen idáig menekült; koronként pedig kiáltá:

- Mentsetek meg! Gyermekeitek nevében, mentsetek meg! Mentsétek meg fiamat!

Róbert még mindig tartotta a kötelet és erősen küzdött önmagával; eszébe jutottak kis gyermekei és eszébe jutott, hogy hátha ezek lesznek valamikor veszedelemben és senki sem könyörül rajtuk!

- Megteszem! - kiáltott föl végre. Tudok uszni. Ha Isten is úgy akarja, én megmenekedhetem, de ez a szegény nő és a gyermeke nem. Pajtások, én átadom helyemet ennek a nőnek és az ő gyermekének! De ígérjétek meg, hogy vigyázni fogtok reájok s ápolni fogjátok őket!

- Megígérjük!

- No's tehát, Isten veletek!

Ezzel Róbert megragadta az asszonyt és gyermekével együtt beemelte a sajkába; bátran és határozottan ugrott bele a tengerbe s még egyszer visszakiáltott:

- Isten veletek!

A sajkában ülők bámulták e nagylelkű férfiú tettét és köny gördült végig e durva, kemény hajósok arczán; aztán megragadták az evezőket és tovább indultak.

Róbert pedig ott uszott a hullámok között. Nem is sajnálta tettét: »Két életet mentettem meg egy élet árán!« gondoló és várta sorsát.

III. Hat évvel később.

Most vissza kell térnünk a két kis ikertestvérhez és jó édes anyjokhoz, kiket azonban már nem találunk többé ama kényelmes és kellemes lakásban. A szegénység beköszöntött nálok és csak úgy bír megélni a kis család, hogy Póli asszony igen szépen tudott varrni és eképen megkeresett annyit, hogy gyermekei nem éheztek sokat.

Berti és Berta ezalatt szépecskén fölcseperedtek; csinos két gyermek volt és hiven szerették egymást; ha Berti valahol megjelent, Berta is bizonyosan közel volt, s ha néha egy-egy kisebb csinyt követett el valamelyikök, fogadni lehetett rá, hogy a másiknak is része volt benne. Hanem azt előre is ki kell mondanom, hogy a két testvér nagyon szófogadó volt és szerény; pajkosságból nem művelt soha rosztat és legfőljebb játékközben követett el valami ártatlanabb csinyt. Anyjok nagy gondjukat viselte, mindig tisztán és csinosan jártak, s ruhájuk, bár kopottas volt és nem igen divatos, soha sem volt rongyos. Az utczaik gyerkőczökkel nem elegendtek játékbá s eképen mentve maradtak a rosztársaság befolyásától.

Póli asszony szorgalmasan dolgozgatott és mind-sápadtabb és betegebb lett; a két gyermek azonban piros és egészséges volt, bár igen sokszor nem kaptak egyebet vacsorára egy darabka száraz kenyérről; de nem panaszkodtak, mert jól tudták, mily keserves munkával keresi meg szenvedő édes anyjok azt a keveset is.

A kis család most egy ócska, sötét házban lakott két kis szobácskában; a háznak hosszú, sötét udvara volt s ennek végén egy magas fal emelkedett, melybe csak egyetlen egy ablakot vág-tak. Az egész ház nagyon szomorú külsejű. Póli asszony bizony nem költözött volna ide, ha a szegénység rá nem szorítja. De a két szobácskát ingyen ajánlotta föl neki a ház tulajdonosa azzal a föltétellel, ha a házra fölügyel és holmi apró szolgálatokat teljesít. Ez nagyon előnyös volt a szegény családnak, s így megtelepedett az ócska házban. Berti és Berta össze-vissza mászkáltak a házban a pinczétől a padlásig és már minden zugát ismerték. Csak egy dologgal nem voltak tisztában.

Az udvar végén, mint már említettem, volt egy magas fal és ebben egy ablak. Ez már a szomszéd házhoz tartozott. Ezen ablakban a gyermekek néha egy furcsa öreg embert láttak, kopasz fejjel, nagy zöld pászszemmel - oly furcsa volt, hogy Berti és Berta szentül hitték és kimondták reá, hogy ez legalább is valami boszorkány-mester. És erről még inkább meggyőzte őket az, hogy néha sajátságos zajt hallottak amaz ablakból; parancs-szavak, dobszó hangzottak és Berti egészen határozottan azt állította, hogy ilyenkor a vén boszorkány-mester a gonosz szellemeket idézi magához.

Egy szép nyári reggelen a két testvér éppen ama ablak alatt játszott. Ugráltak, kiabáltak, énekeltek, mint gyermekek szoktak - midőn egyszerre egy éles, visító hang lepte meg őket a magasból. A zöld szemüveges öreg ur kiáltott le hozzájuk az ablakból:

- Ejnye, de jól mulattok, édes kis barátim! Én nem is bánom. Gyerekek, hadd játszanak! De ti akkora lármát csaptok, hogy egészen megzavarjátok „Caesar”-omat; nem akar engedelmesskedni.

A két gyermek úgy megijedt e szavakra, mintha a villám csapott volna le közéjük; a zöld szemüveges öreg ur most még furcsább volt: kezében egy hosszú botot tartott, melynek végén tarka szalag lengett s mellyel erősen hadonázott a levegőben. Berta nem vette tréfára a dolgot s futásnak eredt; Berti is nagy vitézül utána, és mindketten lélekszakadva, ijedten rohantak be a szobába.

- No, mi baj, gyerekek? kérdé anyjok.

- Oh, kedves mama! Szörnyü!... rettenetes!... az a boszorkány-mester!... jaj!... kezdé Berti, de nem tudta elbeszélni. Csak nagy nehezen és jó idő múltán bírták ketten elmondani, hogy ott annál az ablaknál megjelent a vén boszorkány-mester és fenyegette őket; bizonyosan meg is ette volna, ha gyorsan meg nem szöknek.

- Bolondság, gyerekek, szólt anyjok. Boszorkány nincs; alkalmasint nagyon lármáztatok és ez zavarta meg az öreg urat. Máskor játsszatok csöndesen és ő nem fog többé bántani.

- De, kedves mama, mikor olyan csunya, és egészen kopasz, és olyan nagy zöld pápaszemet visel! szólt Berti.

- Azért bizony még nem rossz ember valaki. Lehet csunya, kopasz, viselhet nagy pápaszemet s mégis a legjobb ember. Hogyan is gondolhattatok olyan bolondot, hogy az az öreg ur valami gonosz szándékkal van!

- Dejszen, olvastunk mi boszorkány-mesterekről s azok éppen olyanok... szólt Berta.

- Az ilyesmi csak a mesés könyvekben van, valósággal nem létezik.

A gyermekek nem szóltak többé, hanem látszott arczukon, hogy még nem igen vannak meggyőződve a zöld szemüveges öreg ur jóságáról. Aztán leültek és megtanulták leczkéljüket, mialatt anyjok folyvást varrogatott.

- Ezt a munkát ma be köll fejeznem, szólt Póli asszony. Gyerekek, nem tudátok megfőzni az ebédet?

- Oh, dehogyan nem! Megfőzzük; meg bizony! kiáltottak mindketten és nagy örömmel hozzá fogtak a komoly munkához. Bertácska felkötötte az édes anyja nagy konyhakötényét, mely nagyon hosszú volt ugyan, annyira, hogy minduntalan bele botlott, de azért pompásan illett neki. Berti urfi megrakta a tüzet, hozott vizet s aztán nevetve, sűrögve-forogva főzögettek. Berti megvágta az ujját, mikor burgonyát tisztított, Berta megégette a kezét: de ez mind nem rontotta jó kedvöket, s ha anyjok oda akart jönni, hogy segítsen, mindkettő kiáltott feléje:

- Ne! Ne jöjjön kedves mama! Majd elvégezzük mi magunk! És csakugyan, mikor delet harangoztak, minden készen volt. Megterítették szépen az asztalt, föltálalták az ételt s aztán ünnepiesen hívták a mamát: Tessék jönni ebédelni.

- Ugy-e pompás? Jó szakácsok vagyunk, ugy-e, kedves mama? szólt Berti kipirult arccal, mialatt Berta, mint házi kisasszony fürgén járt az asztal körül, kiszolgált és közben dicsérte a saját főzte ételt, mondván: Ugy-e pompás a leves? Hát még a burgonya! Milyen szépen meg van piritva!

Anyjok megcsókolta őket s miután a bizony rövid ebédnek vége lett, így szólt:

- Most takarítsatok szépen helyre mindent, mert nekem sietnem köll a varrással. Még ma adom át. Szép idő van, nem sok ilyen kellemes nap lesz már, közel a tél, nem sokára Karácsony és ujév is itt lesz.

E szavaknál könyt tolult szemébe, mert az ujév napja keserü emléket idézett föl benne. De a gyermekek ezt nem igen vették észre.

- Oh, bárcsak itt volna már a Karácsony, mennyire szeretném! kiáltott Bertácska. Fog-e Jézuska hozni valamit? Tavaly hozott, én pedig jól viseltem magamat azóta. De most takarítsunk szépen helyre mindent. Így, mindjárt készek leszünk. Aztán megyünk »Robinson«-t játszani. Gyere Berti!

- Csak vigyázzatok gyermekek! Ne pajkoskodjatok! inté őket anyjok.

- Óh dehogy, kedves mama, csak Robinsont fogunk játszani, szólt Berta, és egy darab korommal igyekezett arcát jól befeketíteni, míg Berti olyképen készült a játékra, hogy egy az ágy alatt levő régi medvebőrt öltött magára. - Én leszek a vad ember, folytatá a kis lány nevetve, engem fog Robinson megtalálni a puszta szigeten. Van az udvarban egy nagy üres hordó, az lesz a barlangunk. Majd aztán keresünk vad állatokat, melyeket szelidíteni fogunk.

- Igen ám, de miféle állatokat találunk?

- Hát... hát megfogjuk a szomszéd néniék czirmos cziczáját.

- Az bizony jó lesz, szólt Berti. Menjünk! Csak annak a vén boszorkány-mesternek az ablakához ne közeledjünk!

Nevetgélve és dalolgatva siettek ki az udvarra, kaczagva egymás fölött, mert Berta az ő kormos arcával és Berti a kopott medvebőrben ugyancsak furcsa kis alakok voltak. Hanem hát ők úgy olvasták Robinson Crusoe történetében, hogy Péntek, a vad ember, fekete volt; Robinson pedig állatok bőréből csinált magának ruhát s így ezt híven utána játszották. Berendezkedtek a nagy üres hordóban és szerencsésen megfogták a szomszéd néniék nagy macskáját is játszótársul; Berta levette nyakából kis vörös kendőjét és a czicza nyakába kötötte. Hanem a cziczának nem nagyon tetszett a multság; nem szerette, hogy ide-oda vonszolják, és addig-addig mesterkedett, míg egyszerre kisiklott Berta kezei közül és villám-gyorsan fől-szaladt egy közel álló fa ágai közé, onnan tekintve le gunyosan megcsalt játszótársaira.

- Elszökött! kiáltott Berti s boszuságában a medvebőr is leesett vállairól.

- És elvitte az én kendőcskémet! siránkozék Berta. Mít fog mama mondani? Ez az egyetlen kendőcském van!

- Utána megyek és vissza hozom, szólt Berti bátran, és neki kapaszkodott, hogy a macska után a fára följusson. De a gonosz czicza ezt csakhamar észre vette s egyik ágról a másikra ugrálva, végül ismét a földön termett. A két gyermek üzőbe vette, s a macska, még jobban ijedezve a nyakán lebegő vörös kendő miatt, hanyatt-homlok rohant ide-oda az udvarban, s utóljára egy a fal mellett álló fára, innen pedig éppen annak a zöld szemüveges furcsa öreg urnak az ablakába ugrott és onnan bátorságban nézett le üldözőire.

- Én kihivom mamát, siránkozott Berta; vissza kell kapnom a kendőmet! Berti pedig nem tudván egyébhez folyamodni, néhány kövecset kapott föl és hajigálni kezdé a macskát, mely mérgesen ugrándozott és kapargatta az ablak-üveget. Erre nagy zaj támadt a szobában, s az ablaknál hirtelen megjelent egy fej, melytől még a gonosz czicza is úgy megijedt, hogy mérgesen kinyújtá ellene éles karmait, csakhogy persze az üvegen keresztül meg nem karmolható.

Ez a fej pedig nem a zöld-szemüveges uré volt. Nagy, tollas kalap volt a fején, mely roppantul meglepte az alatt bámuló két gyermeket, mert hát - a »Caesar« feje volt.

IV. Caesar.

Caesar, már legalább ez a mi Caesarunk, nem volt valami római hadvezér, sőt még csak közönséges vitéz katona sem volt; hanem azért mindenesetre nevezetes hős volt, aki két lábon állt, tollas forgós kalapot, fapuskát és kardot viselt. Mi volt? Hát bizony nem egyéb, mint tudós pudli kutya.

Ez volt tehát az a szörnyű titok, melyre oly kíváncsi volt Berti és Berta. Caesar, mint afféle tudós kutya, mindenféle mesterséghez értett, és gazdája parancs-szava szerint ekzercizozott, ugrált, sétált a szobában. Gazdája pedig egy elszegényedett öreg ur volt, aki hajdan szép vagyont birt, de most csak szegényesen mint irnok élt, s nagy nehezen tudott annyit megkeresni, hogy magának és kedves kutyájának lakást és ételmet szerezzen.

Ennyit tudtak meg róla a gyermekek később, midőn már megbarátkoztak az öreg ural; mert egy pár napig tartott még félelmök s csak lassan-lassan kezdték belátni, hogy ha kopasz feje és zöld szemüvege van is valakinek, azért nagyon jó ember lehet; hogy pedig ez a kopasz öreg ur igen jó ember, azt mutatja már az is, hogy Caesart sokszor az ablakhoz hozta a két gyermek multságára.

Berti és Berta gyakran lesték ezután az udvaron, mikor jelen meg az öreg ur az ablakban az ő tudós kutyájával, mely gazdája parancsára szépen bókot csapott, pipázott és oly okosan nézett a fél szemével, (mert szegényke félszemű volt) hogy Berti és Berta meg voltak győződve róla, hogy ez a tudós kutya még egyéb mesterségekhez is ért. A zöld szemüveges ur pedig látván, mennyire mulattatja a gyermekeket az ő kedves uszkárja, mindjárt az ablakhoz hozta, ha őket lenn az udvarban meglátta. Így aztán lassacskán megismerkedtek, megbarátkoztak, s egy napon az öreg ur, kikönyökölve az ablakon, azt mondá a két testvérnek:

- Kérjétek meg mamátokat, eressen föl titeket hozzám, majd megmutatom nektek, mi mindent tud az én Caesarom.

Nem köllött ezt nekik kétszer mondani. Rögtön szaladtak be és kérték anyjokat, eresztené őket a zöld-szemüveges öreg urhoz, hadd lássák Caesar mesterségeit.

- Hát már nem féltek tőle? szólta anyjok mosolyogva. Hiszen a minap azt mondtátok, hogy ha közel mentek, megesz.

- Oh, az bolondság volt tőlünk, mama! Hiszen nem is olyan csunya! Ellenkezőleg igen nyájas, szelid öreg ur, és az nem tesz semmit, ha nincs is haja. Eressz el hozzá, mama!

- Jól van, gyermekek, elmehettek; csak aztán illedelmesen viselkedjétek!

Berti és Berta soha sem voltak még meghiva idegen házhoz, s így képzelhetni, mekkora volt az örömük, hogy látogatást tehetnek, s hozzá még milyen ritka kutyakomédiát fognak látni!

- Talán egyenest föl másztok a falra és az ablakon bujtok be? kérde anyjok nevetve, örülvén a gyermekek jó kedvén.

- Oh nem! Megmagyarázta nekünk, merre köll a házba bemenni, hogyan kell csöngetni a kapun, s melyik lépcsőn lehet hozzá jutni. Kezeidet csókoljuk, kedves mama!

Ezzel a két gyermek gyorsan távozott.

A házat meg is találták, de a kapu nagyon meredek volt, a csöngetyű-huzó is oly magasan lógott, hogy el sem érték. Senki sem járt az utcán, hogy segítségül hívhatták volna, s néhány perczig elszomorodva álltak a kapu előtt. De Berti nem sokára okosat gondolt: neki guggolt a falnak, Berta pedig föllépett a hátára s így elérte a csöngetyű-huzót és teljes erőből meghuzta.

- No, ki az? Mi az? kiáltott egy mérges hang belülről s a kaput egy piszkos vén házmesterné kinyitotta. Mit akartok? Mit csöngettek itt? Takarodjatok haza, mert mindjárt megrázom az üstökötöket!

Ez baj volt a mi kis barátainkra nézve, s már nagy szomoruan éppen arra gondoltak, hogy vissza forduljanak, midőn megjelent a zöld szemüveges öreg ur a kapu alatt és bevezette a gyermekeket.

- No, jertek, kis barátim, jertek! Caesar várakozik már.

Mentek utána a lépcsőn, jó magasra, mert biz' a szegény öreg ur a negyedik emeleten lakott. Végre beléptek a szobába. Milyen szoba volt ez! Soha sem látott olyat Berti és Berta! A falak tele voltak aggatva képpel, az ablakokban folyondár-virágok diszelegtek, kitömött madár, vad macska, róka, ürge s mindenféle állatok sorakoztak az asztalon és a szoba sarkaiban; hanem a butorzat csak egy-két asztalból és néhány székből meg egy virágos-takarós ágyból állott.

- Tehát most megmutatom nektek az én egyetlen hű barátomat, szólt az öreg ur, midőn látta, hogy a gyermekek körül néznek a tudós uszkár után. Mondani fogom: Egy! Kettő! Három! - és Caesar előtünik, meglássátok. Nos, figyeljete: Egy! Kettő! Három!... S ekkor kezébe csattantott és a szoba egyik sarkából, nagy üres ládából előugrott a tudós kutya, fején a forgós kalappal, oldalán karddal; szájában pedig pipával és szörnyü komoly arcczal. Kissé megnézte a vendégeket, barátságosan csóválta farkát s aztán figyelt gazdája parancsaira.

Az előadás megindult s Berti és Berta soha sem mulattak oly jól, mint ezen a szép délutáni órán a zöld szemüveges öreg urnál. Le sem lehetne azt mind írni, amit Caesar véghez vitt. Masirozott két lábon, puskát tartva; keresztül ugrott abroncson, aztán udvariasan bókot csapott és százféle más dolgot csinált, ami roppantul mulattatá a kis vendégeket. Mikor az előadásnak vége volt, az öreg ur szólt: »Feküdjél helyedre!« és Caesar lerázta magáról a kalapot és kardot, letette a pipát és beugrott a ládjába; de az öreg ur egy szavára gyorsan előtermett ismét, fölvette a kalapját a földről és fölakasztotta egy szegre a falon, aztán helyére rakta a pipát, kardot, puskát, és csak ezután térhetett végkép nyugalomra.

- Látjátok, milyen szép rendben tartja Caesar az ő holmiját?... szólt vidáman az öreg ur. Nos, tetszik nektek az én tudós kutyám, ugy-e? Derék állat is, bizony! Most pedig ozsonnálunk valamit; tudom, jó étvágyatok van.

De a gyerekek megköszönték szépen és nem fogadták el az ozsonnát, mert anyjok, bár szegény volt, megtiltotta, hogy bárkitől is valamit elfogadjanak.

- Köszönjük szépen, mondá Bertácska, de most már haza kell mennünk, kissé sokáig is maradtunk. Gyere Berti!

- Én még csak azt szeretném tudni, hogyan tanulhatott meg egy kutya ennyifélét? Hiszen csak éppen hogy beszélni nem tud!

- Ugyan mit kérdezszt ilyeneket! szólt Berta. Hiszen éppen azért tudós kutya, mert sokat tud. Mintha bizony mi ahhoz értenénk. Most pedig köszönjünk el.

Ezzel, bár nehezen, és mindig Caesar felé nézve, távoztak a szobából. Az öreg úr lekisérté őket a lépcsőn és kinyitotta előttük a kaput, aztán pedig így szólt:

- Szívesen látlak máskor is, kicsinyeim. Kérjétek meg mamátokat, hogy eresszen el. Nekem is voltak hajdan ilyen kis gyermekeim... de most már csak Caesarom van. Eljöttek ugy-e?

- El bizony! El bizony! kiáltották mindketten, és bucsuképen megcsókolták a zöld szemüveges öreg urat és most már nem gondolták, hogy mert valaki csunya és kopasz, gonosz is.

V. A hindu falu.

Derülten sütött a nap az égen, midőn Rá-Magié fölkelte bambusz-levelekből készített ágyáról és a küszöbre állva, álmos szemekkel bámult ki a faluba, mely egészen csöndes volt, mert a lakosok mindnyájan kimentek nagy vadászatra; csak a nők és gyermekek maradtak a faluban, s ezek még aludtak. Rá-Magié felöltözött, ami nem sokból állott, mert mindössze egy tarka nagykendőt kötött a teste köré. Aztán eszébe jutott, hogy rá érne most halászni, hogy a vadászatról haza térő atyjának jó eledelt készíthessen; elővette tehát a halász-horgot és kiment a tengerpartra; ott leült egy alacsony sziklára és bevetette a horgot a vízbe.

Hanem ma nem volt szerencséje; akárhányszor rántotta föl a horgot, bizony nem volt azon akár csak egy piczi halacska sem. Rá-Magié nem veszté el türelmét s gondolván, hogy rossz helyet választott, ment más helyre s magasabb sziklán foglalt állást, ahol ismét tartotta csöndesen a vízbe a horgot. Ezalatt elgondolkozva bámult bele a messze, végtelen tengerbe, midőn egyszerre össze rezzent, kezéből kiejté a horgot és megdöbbenve bámult valamire, amit megpillantott s amitől első percze majdnem halálra ijedt.

Mi volt az, amitől az indus leány annyira megijedt? Nem más, mint egy emberi alak, elterülve a homokos parton. Nyilván a hullámok dobták ki oda.

De ez az ember nem olyan volt, minőket az indus leány eddig látott. Ezért bámult reá ijedten és szinte megdermedt rémületében. Olyan ember volt az ugyan is, mint ők, az indusok: hanem arcbőre fehér volt és teste egészen betakarva valami kék burokkal. Ilyet még soha sem láttak a vad népek vidékén, sőt még hírét sem hallották. Nem csoda, ha Rá-Magié kővé vált bámulataiban.

Sokáig állt már ott és nézett, mindig csak nézett a fehér arcú emberi alakra, midőn ez egyszerre megmozdítá szintén fehér kezét és magasra emelte az indus leány felé, aztán a saját arczára; majd ismét vissza ejté, véres nyomot hagyva a fehér arczon. Rá-Magié, mintha kigyó csipte volna, fölugrott s hanyatt-homlok futásnak eredt, hátra sem mervén pillantani félelmében, hogy ez az idegen szörnyeteg talán nyomában van és megfogja. Meg sem állott, míg lélek-szakadva be nem ért a faluba.

Az az idegen szörnyeteg pedig nem volt más, mint egy európai matróz, ki hajótörést szenvedett és kit a tenger ide vetett ki, - Róbert volt, a mi derék matrózunk, ki fölálkozta magát, hogy a sajkában helyet adjon ama szegény asszonynak és gyermekének. Ott feküdt most aléltnan, megmeredt tagokkal a parton; de még élt, mert a hullámok mintha megsajnálták volna a derék, bátor férfiut, addig-addig ringatták, míg végre a homokos parton száraz földre dobhatták ki. - Most fölnyitá szemeit Róbert és körül tekintett. Egy perczig azt hitte, már nem is e földön, hanem a más világon van; de csakhamar vissza nyerte teljes eszméletét s az égető szomjuság, mely gyötörni kezdte, emlékezteté, hogy bizony még itt van a halandók sorában. Miután nagy erőfeszítéssel fölállott, mindenek előtt menekülni igyekezett a hullámok veszedelmes szomszédságából; ez ugyan nehéz volt, mert lábai egészen megmeredtek, egész testében gyöngye volt. Nagy nehezen mégis eljutott néhány lépésre s a part tetejéről széttekintve, úgy látta, hogy egészen vad, lakatlan tájra dobta őt ki a tenger. A gyöngeség mellett az éhség is kezdé gyötörni - már két napja nem evett, sem nem ivott - s bármint erőlködött, nem birt tovább menni. Leült hát egy sziklára, éppen arra a helyre, ahol előbb Rá-Magié oly eredménytelenül halászgatott.

Itt elgondolkozott. Azért menekült meg a tenger hullámaiból, hogy a szárazföldön éhen-szomjan veszzen el! Nem volt ereje, hogy magának eleséget keressen, s megadással várta a halált, elimádkozván a keresztények gyönyörű imáját, a »Mi Atyánk«-ot. De éppen midőn e

szavakat suttogá: »és add meg nekünk mindennapi kenyerünket ma«, szeme egy, néhány lépésnyire levő kosárára esett; - a kosárka pedig tele volt gyümölcssel, megdarált magvak lisztjéből készített pogácsával; meg egy darab sült hus is volt benne. Rá-Magié kosárája volt az, melyben magának ebédet hozott volt, hogy egész nap halászgathasson, de melyet szörnyű rémületében ott felejtett.

Róbert fölemelte a kosarat s kissé meg volt ugyan lepetve, de nem nagyon csodálkozott különben. Könnyű volt kitalálnia, hogy itt bizonyosan ember járt; - és ez vigasztaló is volt, mert ekkép meggyőződött róla, hogy nem pusztá szigetre vetődött. Hozzáfogott tehát és jóízűen falatozott; a bő levü, izes gyümölcsök elolták szomját s ekként rövid idő alatt kissé erősebbnek érzé magát; ez alatt pedig a melegen sugárzó nap is kiszáritá testén a nedves ruhákat s Róbert rászánta magát, hogy utnak indul és kutatja, vajjon talál-e közel embereket; annál szükségesebb volt pedig ezt tennie, mert még nem erősödött meg eléggé arra, hogy újból napokig tűrhesse szomjat és éhséget. Lassan lépegetett tehát befelé a parttól, s mert egy helyen lábnyomokat vélt észre venni, azok irányában ment és így véletlenül ugyanazon ut felé tartott, melyben éppen e perczen az egész népség tátott szájjal hallgatta Rá-Magié csodás elbeszélését.

Rá-Magié ugyanis úgy meg volt ijedve, hogy még mikor a faluba ért, akkor is nagy ugrásokkal futott és folyvást segítségért kiabált. A férfiak, mint már mondtam, mindnyájan távol voltak vadászaton s így az otthon maradt asszonyok és gyermekek nagy ijedelemmel szaladtak elő s reszkettek, mert mindnyájan valami rettenetes veszedelmet gyanítottak, mikor már a bátorságáról híres Rá-Magié is úgy megijedt. Volt azonban mégis egy férfiú ott a faluban, a vén »Keselyü«, ki hajdanában igen vitéz és bátor hős volt, de most már tehetetlen gyöngé aggastyánként csak otthon üldögélt, ahol az egész vad törzs mint legbölcsebb, mint szent férfiút tisztelte, ki az egész falunak parancsolt. Az öreg »Keselyü« tehát a nagy zajra és sikoltásra szintén előkerült és neki végre sikerült megállitania a rémült Rá-Magiét.

- Állj meg, állj meg, leányom! szólt az öreg törzs-főnök. Miért futsz oly eszeveszetten? Talán tigrist láttál az erdőben? Vagy ellenségeink közelednek? Szégyen, ha akár ettől, akár attól úgy meg tudsz ijedni!

- Nem ijedek én meg a tigristől, nem félek én ellenségeinktől sem, atyám! felelt a leány büszkén. De a tigris csöndesen pihen az erdőben, ellenségeinkkel most békében élünk. Máستól ijedtem én meg... a tengerparton láttam, majdnem lábaimmal érintettem... jaj!... és e szavaknál megrázkódott a borzalomtól. Az asszonyok és gyermekek mind össze gyűltek körülötte és ezerféle kérdéssel kezdték ostromolni. De a vén »Keselyü« csendet parancsolt és Rá-Magié folytatá:

- Valami nagy szerencsétlenség fog történni velünk, atyám; az istenek talán haragusznak reánk; mert a tengerparton szörnyü alakot láttam, mely talán vést és halált jelent számunkra... Oh jaj, jaj nekünk!

Rá-Magié beszélni is alig tudott ijedelmében, s ezért a vén »Keselyü« bevezette őt a maga sátorába, mely egyszersmind a falu szentegyháza volt. Itt ült egy idomtalan, csunya, sárga bábu, nagy fejjel, kidült szemekkel. Ez volt az ő istenök és a »Keselyü«, mint a törzs legvénebb és legbölcsebb férfija, volt megbizva azzal, hogy a bálványt őrizze és gondját viselje.

VI. Az indus szent atya.

A vén főnök tehát elővette a bálványt és a sátor közepére helyezte. A gyermekek és asszonyok, kik a sátorba betódultak, földre borultak és aztán tisztos távolságban maradtak; a vén ember pedig oda vezette Rá-Magiét a bálványhoz és azt mondta, hogy most már bátran beszélhet, mert itt semmiféle gonosz szellem sem bánthatja többé.

A leány ezalatt kissé magához tért s szégyelte, hogy őt olyan ijedtnek látták; neki bátorodott tehát és elmondá, mitől ijedt meg.

- Bölcs atyám, agg »Keselyü«! És ti, testvéreim és törzsbeli rokonaim, ne higyétek, hogy én valami csekély dologtól ijedtem meg. Halászni mentem a tenger partjára, hogy jó ételt készíthessek atyámnak, mire a vadászatról visszatér. Tartottam tehát türelmesen a horgot; de hiába, még csak egyetlen egy kis halacska sem akadt rája; ezt már rossz jelnek vehettem volna, de nem gondoltam semmi rosszra s más helyet akartam keresni... midőn egy szikla hajlásánál majdnem ráléptem egy rettenetes szörnyetegre, egy borzasztó alakra, mely ott feküdt a tengerparton. Teste olyan, mint akármelyikünké... és mégis más... rettenetes!

Mindnyájan borzadózva szorultak közelebb Rá-Magiéhez és biztatták:

- Tovább, tovább, Rá-Magié! Milyen volt a szörnyeteg? Élt? Beszélt?

A vén »Keselyü« csendet intett és a leány így folytatá:

- Talán el sem tudom jól mondani, milyen volt, pedig sokáig néztem. Olyan arcza volt, mint nekünk, de nem ám olyan barna, vörös, mint a miénk, hanem fehér - értitek-e, fehér! És haja nem volt göndör és fekete, hanem szőke és hosszú; és keze is egészen fehér volt. Lába is kettő volt, mint nekünk; de képzelhetitek, hogy megrémültem, midőn lábain nem láttam ujjakat, hanem egész lába egy nagy fekete bőrdarabban volt benne! És Rá-Magié ismét össze borzadt.

És a többiek is mind össze borzadtak és nem tudtak mit gondolni bámulásukban.

- Fehér arczu emberi alak? szólt egy asszony. Hiszen az lehetetlen! Jól láttad-e, Rá-Magié?

- Hátha csak valami furcsább hal volt? szólt egy másik, kissé bátrabban és gunyosan. De a többiek szólni sem mertek, hanem eszökbe jutván az, hogy férjeik, fiaik, apáik távol vannak s nincs, aki védje őket, félelmökben rettenetes siránkozást kezdének.

- És bizonyosan tudod, hogy ez az idegen szörnyeteg emberi alakot viselt, hogy eleven volt? Nem káprázott a szemed? kérde a vén »Keselyü« nagy megdöbbenéssel. Hiszen az alig lehetséges... látott-e valaha valaki fehér bőrű embert? Soha! De ha mégis igaz: akkor ez veszedelmet jelent.

- Mondom neked, öreg atyám, és nektek is, testvéreim, hogy igazán láttam; láttam, amint megmozdult, amint azt a sajátságos fehér kezét fölemelte és arczára tette, s arcza véres lett; ekkor megijedtem és elszaladtam.

Ijedten, némán álltak mindnyájan; de végre egy öreg asszony, aki gyűlölte Rá-Magiét és nem akarta, hogy higyenek neki, sugni-bugni kezdett jobbra is, balra is:

- Ugyan már hogyan lehet elhinni ilyen mese-beszédet? Honnan jöhetne partunkra ilyen szörnyeteg? És mért nem látta más, csak Rá-Magié? Bizonyosan álmodott és most el akarja hitetni velünk, hogy fehér arczu embert látott. Pedig az nincs is! Hiszen tudjuk, mindnyájunknak szép barna bőrünk van. Nem igaz ez az egész beszéd!

És a többi asszonyok s a gyermekek is, kik elébb annyira megrettentek, e szavakra neki bátorodtak és kiáltozni kezdtek, hogy »bolondság, nem igaz az, menjünk haza!« - és oly nagy zaj lett, hogy az öreg főnöknek köllött ismét csöndet parancsolni. Azután meghagyta a tömegnek, hogy takarodjanak ki, és egymaga kérdezgeté Rá-Magiétól bővebben, hogy és mit látott?

Hanem kint ezalatt az asszonyok megint össze sereglettek és ismét mondogaták:

- Mégis csak furcsa, hogy Rá-Magié ilyen csodát látott. Nem lehet az igaz!... És ha igaz, hogyan jutott vissza? Hiszen ha veszedelmes szörnyeteg, akkor megölte volna Rá-Magiét; ha pedig nem veszedelmes, miért ijedt meg tőle annyira? Rá-Magié azzal dicsekszik, hogy nem fél a tigristől sem;... most ugyan szép bátorságot mutatott.

Igy gunyolták Rá-Magiét, ki ezt hallotta, mert éppen ekkor lépett ki a sátorból és közeledett a gunyolódó asszonyokhoz; aztán büszkén szólt:

- Gunyolódtok fölöttem? Jó, én kész vagyok vissza menni oda! Megmutatom, hogy nem félek. Akinek bátorsága van, jöjjön velem. Ha senki sem jó, magam megyek!

- Én veled megyek, leányom, ha karodat nyujtod és támogatsz, szólt a vén főnök, ki már alig tudott járni. E szavakra a többiek is neki bátorodtak és mindnyájan kiáltozták:

- Mi is megyünk! Mindnyájan megyünk! Ha veszedelem van, együtt leszünk. Vezess minket, Rá-Magié!

És így az egész falu népe, az utolsó kis gyermekig össze tódult és követte Rá-Magiét, ki legelől ment, támogatva a vén »Keselyü«-t, a törzs szent főnökét. Hosszu csapat volt, a gyerekek ugrándozva futkostak elől-hátul, és mindenki félve és kíváncsian várta, mi fog történni.

Mentek, mentek az erdőn át a tengerpart felé s időnként hangos ordításba és jajveszékelésbe törtek ki; gyakran megálltak és elfojtott lélekzettel figyeltek, ha valami szokatlan zaj hallatszott a sűrű erdőből; aztán folytatták utjukat, majd ismét ordítottak, vad dalokat énekeltek s pogány isteneikhez foháskodtak félelmökben. Mikor már közel voltak a parthoz, az egész tömeg ijedten megállt s egymásra bámult; nem láttak ugyan semmit, de mindnyájan rettegtek, hogy hátha mégis egyszerre csak előbukkan az a szörnyeteg? Egyiknek sem volt bátorsága és sorban mentegetőztek, hogy már elfáradtak, nem mehetnek tovább; az a vén asszony, aki leginkább gunyolta Rá-Magiét, most leghátrább maradt.

- Hát csak maradjatok itt, szólt Rá-Magié büszkén és haragosan; ti féltetek, jól látom. Én elmegyek egészen a partig és megnézem, valjon ott van-e még az idegen szörnyeteg.

Ezzel gyorsan oda ugrott a partra és gondosan körül nézett; nem látott senkit, semmit. Kiáltozott, dalolt, de nem felelt senki, csak a sziklákon megtörő hullámok tompa moraja. Rá-Magié ebben nem nyugodott meg, hanem lement egészen oda, ahol előbb az idegent megpillantotta volt.

*

Hol járt a mi Róbert barátunk azalatt, míg e furcsa proceszsió Rá-Magié vezetése alatt őt kereste?

Róbert, midőn a parttól befelé indult, már messziről hallotta a rettentő lármát, melyet a tömegben közeledő vad nép ütött. Róbert sokat járt már vad vidékeken, s mikor most közeledni látta a furcsa tömeget, jobbnak gondolta, ha nem áll mindjárt eléjük, hanem előbb megnézi, miféle nemzetség? Azzal az ügyességgel, mely a matrózok sajátsága, egy pillanat alatt fölmászott egy magas fára és annak sűrű lombozata közé rejtőzött. Alig helyezkedett el, jött a lármás csapat s éppen az alatt a fa alatt haladott el, melyen Róbert rejtőzött; ugyancsak megijedtek volna, ha Róbert a magasból hirtelen közéjük ugrik; de ezt ő nem tartotta tanácsosnak és

csöndesen meglapult a fán; hallotta a vadak beszédét, de nem értette, és aligha sejtette, hogy ez ordító tömeg most éppen őt keresi.

Mikor már az egész csapat elvonult és oly messze volt, hogy alig hallatszott, Róbert csöndesen lejtett a fáról és abban az irányban kezdett szaladni, melyből a vad csapat jött. Amint kiért az erdőből, szemébe tünt a hindu falu, mely sok apró kunyhóból állott. Róbert látta, hogy az alatta elhaladt csoportban csupa nő van, s csak egy öreg férfi vezette őket. Ismerős lévén a vad népek szokásaival, mindjárt sejté, hogy a falu férfi lakossága nincs otthon, hanem vagy háborúba, vagy vadászatra távozott. Mivel pedig különben is már kissé megerősödött, bátran neki indult a falunak, hogy lássa, mit talál ott; mert amit Rá-Magié kosarában eleséget talált, az nem volt elég arra, hogy teljesen csillapíthassa éhségét; pedig erőre volt szüksége, mert nem tudhatta, miféle vad nép közé jutott; hátha emberevők és megtámadják őt?

Bátran, de óvatosan lépett be az első kunyhók közé. Egy hangot sem hallott, egy embert sem látott; csak néhány kutya kezdett rá morogni, de ezeket nagy bottal könnyen elkergette. Így ment előre, egyik kezében botot tartva, másikat éles késén nyugtatva, mert a véletlen úgy akarta, hogy a sok hányatás közt is övében maradt nagy matróz-kése. Ennek pedig most nagyon örült, mert tudta, hogy a fehér embernek nem nagy barátjai a fekete és vörös bőrű vad népek.

Amint végig ment a falun, látta, hogy jól sejtett: az egész férfi lakosság távol van; minden kunyhó üres volt, némelyikben tűz égett és egy-egy darab hus sült, másokban meg valami tésztaféle, s látszott, hogy az asszony-népség hirtelen távozott a faluból. Ekkor eszébe jutott Róbertnek, miért ment az a lármás csapat a tengerpart felé; emlékezett, hogy midőn először fölnyitá szemeit a tengerparton, egy hindu leányt látott, ki aztán ijedten elfutott. Ez bizonyosan elmondta a többieknek, mit látott - így okoskodék Róbert - és most alkalmasint azért keresi az egész tömeg, hogy elfogja és megölje, mert nyilván eddig még hírét sem hallotta fehér embernek.

VII. Caesar története.

A vad indusok közül megint haza kell térnünk a mi kis barátainkhoz. Hónapok multak, s a két testvér sok boldog órát töltött a szomszéd öreg urnál, ki mindig új meg új történeteket tudott elmesélni. Elmondta egyszer azt is, hogy ő hajdan vagyonos ember volt, de különböző szerencsétlenségek miatt tönkre jutott, elköllött hagynia szülőföldét is; mert nincsen senkije a világon, a hű Caesar kutyán kívül, ki még pénzt is keresett sokszor a gazdájának. Volt ugyanis a városban egy műlovarda (circus), melyben mindenféle komédiák folytak; ennek az igazgatója híret vette a tudós kutyának és fölszólította az öreg urat, hogy kétszer-háromszor hetenként mutassa Caesart nyilvánosan a czirkusban. Szép összeg pénzt fizetett érte s az öreg ur csakhamar reá állott; a közönség bámulta a tudós kutyát, és ez az öreg urnak még jobban esett, mint a pénz, melyet kapott.

Egy délután, midőn a gyermekek ismét fönn voltak az öreg urnál és Caesar éppen befejezte mutatványait, Berti meg nem állhatá, hogy ne kérdezze: hol és miként jutott hozzá e bámulatos állat?

Az öreg kissé elkomolyodott és egy könny is lopózott a szemébe, midőn vissza emlékezett a régi időkre. De aztán erőt vett magán és így szólt:

- Szomorú emlékeket idéz föl bennem, ha elmondom nektek, kis barátaim. Egy reggel - mikor még boldog ember voltam - falusi kastélyom ajtajában álltam Czilikével, kis unoka-leánnyal. Éppen olyan idős volt, mint te most, Bertácskám: de beteges és gyöngy. Azóta meg is halt.

Egy percze elhallgatott az öreg s a két gyermek is majdnem sirva fakadt, látva az öreg ur bus arcát; de ez csakhamar össze szedte magát és folytatá elbeszélését:

- No, nem akarok sirni, hiszen már rég elmúlt; ... tehát, amint mondom, az ajtóban álltunk és néztünk a kastély előtt levő nagy térre, ahol éppen állt a vásár. Tömeg ember tolakodott ide-oda a sátrak körül és mindenféle komédiások is jelentek meg s mutogatták ügyességöket. Kis unokám kért, vezessem a vásárba, hadd lássa ő is. Megtettem a kedviért s jó ideig sétáltunk, míg végre egy komédiás bódé ragadta meg Czilike figyelmét. Nagy vászonra óriási vad ember volt főtve, melléje pedig egy állat, melyet oroszlánnak lehetett volna gondolni.

- Nagypapa! Nézzük meg az oroszlánt! Nézzük meg! szólt Czilike.

Nevettem, mert tudtam, hogy nincs ott oroszlán; de azért bementünk a bódéba és csakugyan oroszlán helyett... egy uszárkutyát találtunk. Vártuk tehát, mit fog ez az uszár csinálni.

A kutya gazdája előlépett s elkezdte mutatványait a kutyával, aki mindenféle multságos dolgokat tudott. Czilikém roppantul nevetett, tapsolt s a többi nézők is tapsoltak; a gazda azonban minduntalan vékony vesszővel verte a kutyát. Láttam, hogy a vessző drótból van fonva és az ütés nagyon fájhat a szegény állatnak; de azért még is csöndesen tűrte a verést, mert bizonyosan ismerte már a gazdáját; ez részeges durva ember volt és igen kegyetlenül bánt a szegény állattal.

Mikor kimentünk, Czilike így szólt:

- Oh, nagypapa! De szeretném, ha enyim volna ez a kedves kutyácska! Vedd meg!

- Kedves leányom, nem lehet azt megvenni. Ez az ember csak ezzel a kutyával keresi kenyerét. Nem fogja eladni.

De Czilike nem nyugodott bele s én vissza tértem és sok pénzt ajánlottam a komédiásnak a kutyaért; de semmi áron sem akarta adni; részeg volt s folyton csak verte a szegény állatot, úgy, hogy magam is megsajnáltam; de hiába, mert gazdája nem akarta ide adni.

Haza tértünk tehát s másnap a vásárnak vége volt és a kutya-komédiás is távozott. Szegény kis unokám ezután napról-napra betegebb lett és csak én magam ápolhattam, mert jó anyja már régen meghalt. Ápoltam is, de mind hiába; Czilike egyre gyöngült, gyöngült. Minden kívánságát igyekeztem teljesíteni; de ha kérdeztem, mivel szerezhetnék neki örömet, szomorúan rázta fejét s mindig csak azt mondta:

- Köszönöm, kedves jó nagypapa, semmi sem köll; csak azt a kutyácskát... tudod, azt a tudós kutyácskát szerettem volna!

Ezt persze semmiképp sem tudtam megszerezni, s így kedves kis unokám egyetlen kívánságát sem teljesíthetém. Egyik orvostól a másikhoz futottam, hogy segítsenek az én kis betegemen és egyszer egy távolabbi városban lakó híres orvost is fölkerestem, hogy Czilikéhez hívjam. Hogy kijövök az orvos házából, nagy néptömeget látok az utcán, zajongva és kiabálva, közte több fegyveres rendőrt is. Kíváncsiságból közelebb lépek... hát az én vásári kutya-komédiásom volt ott, részegen és minden erejéből verve szegény kutyáját, aki már teljesen össze vérezve hevert a kövezeten. A rendőrök éppen akkor jöttek szintén közelebb és megragadták a részeg embert, aztán megkötözték és mint rendzavarót börtönbe kísérték.

- Ezt a félig holt kutyát pedig agyon kell ütni egészen és elásni egy gödörbe! parancsolá a rendőr-vezető.

- Ne bántsák! szóltam én közbe, megemlékezvén, hogy Czilikém mennyire kívánta birni e kutyát, és remélve, hogy talán még meg lehet gyógyítani a szegény állatot. Én magamhoz veszem ezt a kutyát, talán még meg lehet gyógyítani.

- Hát tessék elvinni, szólt a rendőr s én azonnal föl tettem a kocsira s állatorvoshoz vittem, ki azt mondta, hogy gondos ápolással még teljesen helyre állhat az elkinzott állat, akinek egyik szemét kegyetlen gazdája kiütötte.

Haza érve, elmondám Czilikének, hogy talán mégis megkapjuk a kedves kutyácskát. Ezen úgy megörült, hogy halvány arcza kipirult egy perczre. Azután minden reggel elküldött, hogy nézzem meg, jobban van-e már Caesar, - ez volt a kutya neve - és végre csakugyan magammal vihettem és oda tettem Czilikém ágyára. Hogy örült szegény kis unokám! Megölelte, maga mellé fektette a vánkosra és el sem vált tőle többé. Ah, nem sokáig örült! - mert néhány nappal utóbb meghalt egyetlen kis unokám, az én szép Czilikém meghalt, s én magam maradtam a világon. Én meg Caesar kísértük ki a temetőbe, mi ketten jártunk el a sirjához; ugy-e hű barátom?

Az öreg ur megsimogatta a hű állatot, aki okos fél szemével komolyan nézett föl; a két gyermek pedig annyira meg volt hatva az öreg ur szavaitól, hogy szótlanul, könnyezve néztek reá. De az öreg ur csakhamar erőt vett magán.

- No, kedves kis barátaim, ne sirjunk! Én nem akartalak titeket elszomorítani. Hanem hát nem lehet Caesar történetét elmondani anélkül, hogy Czilikémről is ne szóljak. Mikor megmagyaráztam Czilikének, hogy »Caesar« egy római császár neve volt, azt akarta, hogy az ő kedves kutyájának is legyen koronája és addig kért, míg csakugyan vettem neki.

- Egy igazi kis koronát? kérde Berta csodálkozva. De szeretném látni!

- Mindjárt megmutatom, szólt az öreg ur, s egy ócska szekrényt fölnyitva, aranyosra festett papiros koronát vett ki, mely most már kopott és fakó volt, de hajdan szép lehetett. Azután intett a kutyának, ez két lábra állt és büszkén hordozá fején a koronát a gyermekek nagy mulatságára.

- Ez az egyetlen tárgy, melyet megmentettem és magammal hoztam, szólt elborulva az öreg ur, s gondosan eltette ismét a koronát. Aranyaim, gyémántjaim - minden oda van, ez az egyetlen emlékem maradt. De elég volt a szomorúságból, most mulassunk!

És az öreg ismét végeztette Caesarral az ő különféle tréfás mestersegeit, úgy hogy csakhamar mindnyájan megint jókedvűek lettek.

Igy mult el a hosszú tél. Berti és Berta minden héten kétszer látogattak el »a jó öreg bácsihoz« - most már így nevezték; az öreg ur pedig hetenként háromszor vitte tudós kutyáját a czirkusba, ahol bámulatos ügyessége miatt csakhamar az egész közönség kedvenczvévé vált. De jó kedvvel is végezte most Caesar az ő mesterseget, mert nem ütötték, nem kinozták, hanem ellenkezőleg öreg gazdája mindig megsimogatta és jól tartotta az előadás után. Mióta Berti és Berta föl jártak az öreg urhoz, ez maga is sokkal jobb kedvű lett; nem élt többé oly elhagyatottan, volt kivel beszélnie, tréfálkoznia s egészen boldog volt, mikor a gyermekek szabadságot nyertek, hogy a délutánt nála tölthessék. Elmesélte nekik mindig, hogyan sikerült az ő közös kedvenczöknek, Caesarnak föllépése a czirkusban, aztán mesélt nekik a czirkusban lévő egyéb mulatságokról, tánczoló lovakról, majmokról és egyéb dolgokról.

Egyszer a czirkus igazgatója két külön jegyet adott az öreg urnak, hogy hozhasson másnap magával ismerősöket is az esti előadásra. Az öreg ur persze rögtön az ő két kis barátjára gondolt és mihelyt hozzá jöttek, megmondá nekik, hogy végre láthatják Caesárt egész nagy-szerűségében, este, midőn sok száz ember előtt végzi mestersegeit. Berti és Berta első perczen nagyot ugrottak örömben; de a leányka csakhamar szomoru lett és szólt:

- Kedves jó bácsi, nem hiszem, hogy lehetne belőle valami... mi soha sem megyünk ki este mamánk nélkül, mama pedig nem megy soha semmiféle komédiába... így hát mi sem mehetünk.

- Oh dehogy, dehogy! Majd segítünk a bajon, mondá az öreg ur, és rögtön fogta kalapját, botját, és ment a gyerekekkel ezeknek édes anyjához. Oly szépen, oly meleg szavakkal kérte Póli asszonyt, eresztené el a gyermekeket, majd ő gondjukat viseli: hogy a jó anya nem tudott ellenállani s végre bele egyezett, gondolván, hogy a szegény két gyermeknek ugyis kevés öröme van s az öreg ur majd vigyáz rájuk.

Volt aztán öröm! Másnap reggel öt órakor Berti és Berta már talpon voltak és alig győzték várni, hogy beesteledjék. Tíz órakor már ebédelni, három órakor pedig vacsorálni akartak volna... olyan lassan haladt az idő! Végre, végre mégis este lett s a két testvér, az öreg ur vezetése alatt és a tudós Caesartól követve, türelmetlenül lépdelték a czirkus felé, hol őket aztán öreg barátjuk igen jó, kényelmes ülésekre elhelyezte és egy-egy narancsot is adott a kezökbe. Meghagyta nekik, hogy szépen, nyugodtan maradjanak helyeiken addig, mig ő értök fog jönni: neki Caesarral a szinfalak közé köll menni, hogy készen álljon, ha rákerül a sor; de előadás után majd együtt mennek haza.

VIII. A czirkusban.

Az előadás első fele fényesen sikerült s a mi két kis barátunknak nagy gyönyörűségére szolgált. Láttak szép fiatal leányokat abroncsokon, virágfüzérekén átugrani, lovagolni; láttak egy fiút nagy golyó tetején állva, azzal ide-oda gurulni anélkül, hogy leesett volna; leginkább nevettek pedig a pojáczán, egy tarkán öltözött ficzkón, aki a feje tetejére állt; cigánykereket hányt. Szóval, oly pompásan mulatott a két gyermek, hogy akár reggelig is ott maradtak volna. Hanem végre mégis kivánták már látni Caesart is.

- Talán csak nem marad el ma Caesar mutatványa? szólt Berti kissé félénken egy mellette ülő asszonysághoz.

- Ne félj, kis fiam, nem marad el, felelt a nő; majd a második szakaszt kezdik vele. Oh, én már sokszor láttam ezt a bámulatos állatot. Valósággal csoda-dolgokat mivel, csak éppen hogy nem beszél.

Berti és Berta ragyogó szemekkel hallották az ő kedves kutyájok dicséretét. Szerették volna elmondani, hogy ők jól ismerik ám, hogy majdnem minden nap látják, de nem mertek mégsem sokat beszélni.

Megkezdődött az előadás második része. Zene hangzott fel, lovak tánczoltak, bohócok ugráltak, de az öreg bácsi csak nem jött elő Caesarral. A közönség is türelmetlen kezdett lenni s mindig többen-többen kiáltozák: »Hol a tudós kutya? Miért nem mutatják?« Nem sokára nagy zaj és kiabálás támadt, az egész közönség nyugtalanzkodott és látni kívánta a tudós kutyát. Végre, miután a zaj nem akart csillapulni, előlépett a czirkus igazgatója és így szólt:

- Tisztelt hölgyeim és uraim! Nagy sajnálatunkra ma nem mutathatjuk be a tudós kutyát, mert megfoghatatlan módon eltűnt és nem tudjuk sehol megtalálni; más mutatványokkal fogjuk a közönséget kárpótolni.

De Bertinek és Bertának nem köllött semmiféle más mutatvány, őket többé nemcsak hogy nem érdekelte a komédia, hanem sirva fakadtak és zokogva sopánkodtak egymásnak: »Istene! Mi történhetett a mi kedves Caesarunkkal? Hová lett? Mit fog a jó öreg bácsi csinálni nélküle?«

- Csöndesen, csöndesen, gyermekek! szólt a szomszéd nő; a tudós kutya alkalmasint haza szökött; jobban köllene reá vigyázni a gazdájának.

Haza szökött? Oh dehogy! A derék, okos Caesar bizonyval nem tesz ilyesmit, gondolá a két testvér, s most már szerettek volna kijutni az ő öreg barátjukhoz. Az előadásnak közben vége is lett, s a szomszédságukban ülő asszony, látván zavarukat, szivesen vállalkozott rá, hogy elkiséri őket, s aztán fölkeresi és hozzájuk vezeti az öreg urat. El is vezette őket egy sötét, piszkos folyosóra s azt mondá, hogy itt várjanak, mig az öreg urat oda küldi.

Vártak, vártak sokáig: de sem öreg barátjok, sem az a jó asszony nem jött. A czirkusból tömérdek ember tódult kifelé és lökdösték, szorongatták a két gyöngye gyermeket; utoljára mind elszéledtek s a két testvér magára maradt a sötét folyosóban. Félni kezdtek mindketten, de azért még vártak sokáig, mig végre egészen csöndes lőn körülöttük minden; egy hangot, egy lépés zaját sem hallhatták.

- Oh Berti, szólt Bertácska, menjünk innen! Menjünk arra, amerre a többiek! Már nem jó senki értünk!

Mentek tehát s egy ajtóhoz jutottak, melyet nagy erőfeszítés után kinyitottak. Amint kiléptek, a nehéz ajtó magától csapódott be. Ki voltak zárva. Sötét, sáros utcában álltak, előttök a nagy

czirkus-épület, mely azonban erről az oldalról éppenséggel nem volt olyan fényes, mint ott, ahol bementek. Eső is kezdett hulladozni s éles, hideg szél fujt. De a két derék gyermek még ekkor sem vesztette el bátorságát.

- Szeretném tudni, hol vagyunk most? szólt Berta. Merre induljunk haza felé?

- Én bizony nem tudom; kérdeznünk kell valakitől, felelt Berti. Ni, éppen ott jön egy asszony-ság.

Az utca másik oldalán elhaladó nő sűrűn le volt fátyolozva és megállt, midőn a két gyermeket közeledni látta.

- Kérem szépen, szólt Berti félénken, nem tudná nekünk megmondani, merre juthatunk leg-hamarább haza, a Rózsa-utczába?

- A Rózsa-utczába? Az bizony jó messze van ide, szólt a nő, s egy utczai lámpához vezette őket, hogy jobban láthassa arczaikat; hanem a maga sűrű fekete fátyolát nem emelte föl. De mit is kerestek ti itt, gyerekek? Mi a nevetek?

Igen szelid, hizelgő hangon szólt és könnyen megtudta a gyermekektől az egész történetet: hogy hagyta őket öreg barátjuk a czirkusban, hogy tudós kutyája alkalmasint elszökött s ő talán utána ment, nem jött el értök, hogy maguk indultak ki és ebbe a sötét utczába jutottak, honnan nem tudnak haza találni.

- Mit fog apátok és anyátok mondani, hogy nem mentetek idején haza? szólt a fátyolos nő. Haragudni fognak reátok!

- Apánk nincs itthon, már régen, nagyon régen tengerre szállt a „*Remény*” hajóval és nem jött vissza; de kedves jó mamánk meg fog ijedni, tudom, szólt Berta könnyezve.

- Kérem, vezessen el minket csak a czirkus főajtájához és csöngessen, szólt Berti; megmondjuk, hogy mi a tudós kutya gazdájával jöttünk... ők már tudják... s majd haza vezetnek.

Ez pompás gondolat volt, s Bertának is ugy megtetszett, hogy szintén kérte, vezesse el őket a kapuhoz.

- Oda most már hiába mennénk, szólt a fátyolos nő; ott már mindenki lefeküdt és miattatok bizony nem kel föl; hanem majd én haza vezetlek. Nem hagyok el, ne féljete. Jőjjetek szaporán, mert jó messze van ám s mamátok vár. Gyorsan, menjünk!

Máskor a két gyermek világért sem ment volna egy idegennel, mert anyjuk mindig intette őket, hogy óvakodjanak idegen emberekkel ismeretlen helyre menni; de most: éjjel, esőben, eltévedve... mit gondolhattak szegények egyebet, mint hogy egy jószívű nőre akadtak, kinek még hálával is tartoznak, hogy megmenti őket. Különben nem is sokat gondolkozhattak és beszélhettek, mert a fátyolos nő oly gyorsan lépett a sáros utczákon, séta-téteken s piaczkon keresztül, hogy alig bírták követni; itt-ott egy szurtos korcsma mellett haladtak el, melyből részeg emberek orditozása hallatszott; néha egy-egy rendőrrel is találkoztak s az egyik, ugy látszott, meg is akarta szólítani a fátyolos asszonyt; de szerencsétlenségre nem tevé. Így mentek mindig tovább, tovább, míg végre Berta félénken megjegyzé, hogy ez nem az az ut, melyen ők este a czirkusba jöttek.

- Ez a rövidebb utja, kedvesem; ezen sokkal hamarabb érünk oda, szólt a fátyolos nő; aztán éjjel nem is lehet könnyen megismerni az utcákat; mindjárt otthon leszünk, majd fog mamátok örülni; csak jertek szaporán!

A gyermekek már nagyon elfáradtak, de azért csak mentek, mentek gyorsan vezetőjük után, míg ez végre megállt.

- Itt vagyunk a Rózsa-utczában; ugy-e itt lakik mamátok?

- Oh dehogy! Ez nem az. Itt soha sem voltunk! kiálták mindketten és hangos zokogásra fakadtak.

- Nem ez a ti utcátok? szólt a fátyolos nő keményen. Az baj, mert én már tovább nem vezethetek benneteket.

Ez szörnyű állapot volt a két gyermekre nézve s rémületökben nem tehettek mást, mint hogy még hangosabban sirtak.

- Csitt! Ne üssetek zajt! kiáltá a nő szigoruan.

Éppen egy korcsma előtt állottak, melyből egy csapat ittas ember verekedve tódult ki az utcára. A gyermekek ijedten futni akartak, de a fátyolos nő, az alatt az ürügy alatt, hogy kérdezősködni fog, merre köll menniök, éppen a tolakodó tömeg közepébe vezeté őket. A részeg, durva emberek ide-oda lökdösték őket és Berti egyszerre csak azon vette észre magát, hogy a tolakodásban elszakadt Bertától és a fátyolos nőtül, s a tömegben nem is látja többé őket.

A részeg csapat végre elszéledt és Berti körül nézett, jobbra-balra kutatott, kiabált... de Bertának és az idegen nőnek nyoma sem volt többé. Eltűntek s ő egymaga állt az utcán.

IX. Eltévedve.

Berti megrémülve futkosott ide-oda. Keresett, kutatott, - hiába! Kétségbe esetten kiáltozó: »Berta! Kedves kis Bertácskám, jőjj vissza! Ide hozzám!« Nem felelt senki s ebben az elhagyatott, szegény nép lakta város-részben nem is törődött senki az ő kiáltozásával és sirásával, mert az ezen a helyen igen megszokott dolog lehetett. Aztán a hideg, esős időben, késő éjszaka nagyon kevés ember járt künn, s Berti még csak meg sem kérdezheté, hol van, merre menjen? Jó idő múlva jött ugyan egy rongyos férfiú kurjongatva, tántorogva, s Berti, bár félénken, mégis megszólította; de a részeg ember ellökte magától és tovább botorkált.

Az eső mind sűrűbben zuhogott. Berti már majd elájult, midőn megint látott egy embert közeledni. Ez új erőt adott neki s oda szaladt a lassan és füttyörészve haladó férfihoz, ki nem volt részeg és nem is látszott olyan durva embernek, mint az előbbi.

- Kérem uram, mondja meg nekem, merre juthatok innen haza? könyörgé Berti.

Az idegen egy perczre meghökkent, mert nem ritkán csavarognak éjjel nagy városokban koldus gyermekek oly szándékból, hogy megszólítsák az embert és aztán a zsebéből egyet-mást kilopjanak. De éppen egy lámpás alatt állottak és az idegen látván, hogy Berti mily tisztességesen van öltözve, mily csinos, takaros: azonnal fölismerte, hogy ez nem afféle éjjeli bódorgó, hanem eltévedt gyermek.

- Hát ki vagy te, kis fiam? Hogy kerülsz ide? Hová való vagy? kérdé az idegen.

Berti kezdte elbeszélni a történeteket, mondott valamit a czirkusról is, a Caesar kutyáról is, Bertácskáról is - de ekkor ismét keserves zokogásba tört ki s egyszerre elhagyta teljesen kimerített ereje. Ájultan rogyott a földre.

Az idegen fölkapta karjaiba és vitte. Ez az idegen pedig nem volt más, mint egyik bohócza a czirkusnak, akit közönségesen Karika néven hívtak. Karika tehát vitte az ájult fiut s csakhamar megállt vele egy ház előtt és koczogatott az ablakon. Az ablakon belül gyenge világosság derengett.

- Te vagy az, kedves atyám? kérdé belől egy leányka.

- Én vagyok, Juliskám! Nyisd ki hamar az ajtót! Siess!

Karika belépett s az ölében hozott gyermeket pamlagra fekteté.

- Hamar egy pár csepp bort... hideg vizet!... gyorsan, gyorsan!

A bohóc lehajolt a még mindig alélt fiu fölé, lefejtette róla a ruháit s aztán hideg vízzel locsolgatá halántékát, aggodalommal lesve ébredése jelét, míg a leányka, kit Juliska néven szólított, állt mozdulatlanul. Mert szegény Juliska nem látta mi történik ott: ő mindkét szemére vak volt. De azért oly ügyesen tudott mindent végezni, úgy járt-kelt a szobában és úgy ismerte minden butorát, hogy akár két ép szemmel sem lehetett volna ügyesebben.

Juliska észre vevén, hogy valakit ápolnak a pamlagon, közelebb lépett és kezével végig simogatván Berti arcát, így szólt:

- Ki ez az idegen fiu, atyám? Hol találtad? Miért hoztad ide?

- Majd később megtudod, felelt Karika, mert éppen ebben a perczben Berti fölnyitá szemeit és hamarjában nem emlékezőn a történetekre, az idegen arcok látására ijedten ugrott föl és a szoba közepéig szaladt. Csak akkor ismerte föl jóltevőjét és közeledett hozzá.

- Oh kérem! Vezessen haza! Vezessen anyámhoz, Bertácskámhoz! Ugy-e haza visz? Ugy-e?... szólt Berti zokogva.

Juliska hallván a fiu zokogását, hozzá lépett; de Berti ellökte magától; majd azonban látván, mily rosszul esik ez a leánykának, szomoruan mondá:

- Ah! Ne haragudjanak meg reám... de én elvesztettem Bertácskám, az én jó kis testvéremet. Meg kell őt találnom, ha még nincs otthon édes anyámnál. Kérem, mondják meg, hogyan juthatok haza?

Karika látta a fiu kétségbe esését. Megnyugtatta s megígérte neki, hogy majd maga elvezeti; csak addig várjon, míg ő Juliskával megvacsorál; legjobb lesz, ha eszik valamit Berti is. Berti eleinte nem akart.

- Pedig jó lesz ám, kis fiam, mert erős sétánk lesz. Utczátok a városnak éppen ellenkező végén van; eltart egy óráig, míg oda jutunk. Jöszte, egyél valamit, s azalatt beszéld el, hogy jutottál ilyen késő éjjel az utczára, és mi lett hugocskádból, akit emlegetsz?

Berti tehát kezdte elmondani az egész történetet. Mikor oda jutott, hogy Caesar elveszett, Karika nagy hahotára fakadt.

- Azt hitted, hogy az öreg Ambrus bácsi kutyája elveszett? Pompás tréfánk volt vele, hahaha!

Berti bámult. Nem ismerte még föl a bohóczot, kit a czirkusban látott s nem értette, hogy tudhat ez az idegen ember valamit az öreg urról és kutyájáról.

- Hát... hát nem vészett el az a kutya? kérdé végre Berti csodálkozva.

- Dehogyan vészett el! Egy pajtásomnak a czirkusban nagy kedve telik mindig az öreg ur boszantásában. Ma este is, hogy az öreg egy perczre távol volt, pajtásom a kutyát átadta a szolgának, vigye haza és ott mondja meg, hogy ma nem lesz kutyakomédia, jól vigyázzanak Caesar urra, míg gazdája vissza tér. Az öreg ur aztán rettenetesen megijedt és a haját tépte, vagyis csak akarta, mert nincs haja; Caesar pedig azalatt otthon szépen aludt. Pompás tréfa volt, ha ha ha!

De Berti nem találta a tréfát olyan mulatságosnak és haragosan fölkiáltott:

- Ez rossz cselekedet volt! Hogy tudnak így bántani egy szegény öreg embert, aki nem vét senkinek!

- No no fiam! Én nem is tettem, ott sem voltam, csak később hallottam. Én azalatt éppen cigánykereket hánytam a czirkuszban.

- A czirkuszban?... Ön talán az a bohócz? kiáltá Berti álmélkodva.

- Az bizony! Mért csodálkozol ezen annyira?

- Hát én... azt hittem... hogy a bohócz, az egészen más ember... nem hittem volna, hogy olyan jó lehet... mint amilyen jó ön most én hozzám.

- Persze! nevetett Karika. Te azt hitted, hogy a bohócz mindig csak cigánykereket hány és boszantja az embereket, mint a czirkuszban tréfából. Kérdezd meg csak Juliskától!

A vak leányka oda szaladt atyjához, megölelte és gyöngéden szólt:

- Az én kedves, édes apám a legjobb ember a világon. Nekem ő apám, anyám, mindenem!

- No látod kis fiam, egy bohócz is lehet jó ember. Hanem most már induljunk, mert majd nagyon is elkésünk. Jöszte hát!

X. Az anya bánata.

Kint voltak tehát megint az utcán. Az eső már nem esett, az ég kitisztult s a csillagok fényesen ragyogtak. Karika, a bohóc, szeretett volna egyet-mást kérdezni Bertitől, de ez nem figyelt s mind egyre csak azt hajtotta: »Istenem! Hol van Bertácska? Megtaláljuk-e Bertácskát?«

Találkoztak egy asszonnyal. Ez kis leánykát vezetett s Berti hanyatt-homlok neki szaladt a sáros utcának, abban a hiszében, hogy az ő kedves hugocskáját látja; de nagy szomorúságára idegenek voltak és sűrű könyvek peregtek alá Berti szemeiből.

- No, ne busulj, kedves fiam! vigasztalá a jó Karika. Megtaláljuk mi még a kis leányt. Elmegyünk a rendőrséghez, az biztosan rá akad. Hiszen nem olyan piczi gyermek már az! Tud beszélni, kiabálni. Majd csak előkerül.

Igy vigasztalá a fiut Karika, de maga is elszomorodott és azon tünődött, hogyan lépjen a szerencsétlenség hírével a szegény édesanya elé? Mindezt az az ostoba tréfa okozta, melyet az öreg kutyájával csináltak, - gondolá Karika, s most már éppenséggel nem volt kedve nevetni a tréfán. Látta, hogy egy könnyelmű csíny mekkora bajt okozhat. A szegény két testvér azért nem várta be az öreg urat, mert a kutya elvesztének hírét hallották; ezért tévedtek az utcára, s így jutottak annak az idegen asszonynak a kezeibe, kitől aztán Berti ismét elszakadt. Berti azt hitte, csak véletlenül szakadtak el egymástól; de Karika jól gyanítá, hogy itt valami gonosz asszonnyal van dolguk, aki készakarva tünt el a kis leánnyal. E fölött gondolkozott Karika, midőn végre eljutottak a Rózsa-utczához, hol Bertinek anyja lakott. Karikának nem volt bátorsága bemenni a házba; hallotta, hogy Berti anyja özvegy, tudta, hogy roppant szerencsétlen lesz, ha megéri kis leánya elvesztét, s a jó szivü bohóc nem tudta nézni a szegény asszony siralmát. Ezért így szólt Bertihez:

- No, itt vagyunk! Most menj haza szépen. Hugocskád már bizonyosan otthon lesz. Jó éjszakát... majd holnap eljövök és tudakozódom utánatok.

Még be sem végezte, midőn kiáltás és kutya-ugatás hangzott a közelben s egy pillanat mulva ott volt mellettök Caesar, a tudós kutya, és oda rohant Póli asszony, karjaiba ölelve fiát. Sokáig némán zokogott, aztán kereste Bertácskát - s meg köllött mondani a szomorú igazságot, hogy biz' a kis leány elveszett. A szegény anya majd földre rogyott kétségbe-esésében, de csakhamar erőt vett magán. Nem volt ideje a sirásnak. Most gyorsan keresni, kutatni kellett a kis leány nyomát.

- Menj be és feküdjél le, szólt Bertihez, én Bertát fogom keresni. Indulni akart, de alig volt jártányi ereje; a falhoz támaszkodva állt egy darabig, suttogvást mondogatva magában: »Oh! Mért is engedtem, hogy elmenjenek idegen emberrel! Miért is engedtem!« Nem látta, vagy nem akarta látni, hogy közel áll egy szomorú arcú öreg, aki talán még inkább kétségbe volt esve: a jó öreg Ambrus bácsi lépett oda. Berti alig látta meg, hozzá szaladt és megölelte.

- Kedves mama, szólt Berti, ne haragudjál a jó bácsira! Ő nem oka; mondta nekünk, hogy várjuk be, míg értünk jön; de mi türelmetlenek voltunk, elmentünk s így tévedtünk el.

- Asszonyom, én az előadás után kerestem őket, de nem találtam, szólt leverten az öreg ur. Össze-vissza jártam, kiáltoztam... hiába! Haza jöttem és kutyámat itthon találtam, de őket nem. Oh, bocsásson meg, hiszen én is oly szerencsétlen vagyok e szomorú eset miatt!

Nagy könycsepp hullott le az öreg urnak fehér bajszába. Berti zokogott, de anyja elfordult. Nem tudta megbocsátani kedves leánykája elvesztét.

Karika mindezt nézte és nagy kedve lett volna megszökni; de tudja Isten, mért: mégsem birt távozni. Nagyon meghatotta a szegény anya szomorúsága s elhatározta, hogy amennyire tőle telik, igyekszik segíteni. Lassanként tehát előlépett és szólt:

- Nagyon sajnálom, asszonyom, hogy a kis leányát is nem találtam meg; de legalább segíteni fogok a keresésben. Majd elmegyek a rendőrséghez és följelentem. Meglássá, rá akadunk a kis leányra. Oh, tudom én hol köll keresni, bizza csak reám!

Szegény Póli asszony nem tudott szólni, csak könyes szemekkel s egy kéz-szoritással köszönte meg a jó bohóc szivességét.

- Hanem most menjünk be a szobába! folytatá Karika; aztán Berti mondjon el mindent, ami történt velök. Majd én eljárak a dologban.

Bementek s Berti elmondott mindent, amit tudott. Anyja némán hallgatta, aztán fölvette a nagy kendőjét, az öreg Ambrus bácsira, ki sápadtan és szomoruan szintén ott állt, egy pillanást sem vetve. A jó öreg ur még egyszer megkísérté magyarázgatni, hogy ő nem olyan nagy hibás, de Karika közbe szólt:

- Ne magyarázgassunk most sokat, a baj megvan, segíteni kell. Lássunk hozzá! Van-e valami fénykép vagy efféle a kis leányról?

- Van, szólt Póli asszony s előhozott egy fényképet, melyen a két testvér együtt volt látható.

- Ez nagyon jó, szólt Karika. Már most fektesse ágyba ezt a kis vitézt, mert bizony fáradt lehet szegényke, és feküdjék le ön is, asszonyom, mert nagyon ki van merülve. Majd én és Ambrus bácsi elvégezzük a többit.

De a szegény anya fejét rázta.

- Én nem maradhatok itthon, szólt, ha bele halok is. Megyek és keresem a lányomat!

Hiába volt minden ellenmondás, Póli asszony velök ment. Karika tehát karját nyújtotta s a szomorú édesanya erre támaszkodva ment és így jártak egész éjjel az utcán, jelentést tettek a rendőrség minden állomásán, fölkutattak minden zugot, de hiába. Reggel fáradtan és kimerülten tértek haza - elől Karika az asszonnyal, utánok az öreg ur, kísérve az ő hű kutyájától.

Igy mult el a másik nap, aztán a harmadik, negyedik és még több is, örökös keresésben, - hasztalan! Bertának nyomára nem találtak sehol. A rendőrség is kereste egy-két napig, de aztán abba hagyta. Karika minden szabad idejét az utcán tölté Póli asszony és az öreg Ambrus bácsi kíséretében, de akár hogyan kerestek, kutattak is - a kis leány elveszettnek látszott örökre.

És most, miután Berti barátunkat szerencsésen haza vezéreltük, keressük föl a kis leányt és lássuk, mi történt vele.

Midőn amaz éjjelen a részeg emberek elszakasztották Bertit a testvérétől, az idegen asszony, aki addig vezette volt őket, hirtelen kézen kapta a kis leányt és futott vele.

XI. Mi lett Bertából.

Bertácska már alig birt járni, egészen kimerült s azt sem vette észre eleinte, hogy Berti nincs mellettök. Egy kapuban megállt a fátyolos nő, aztán sötét folyosóba léptek, innen pedig egy szobába, melyben a tüzhelyen néhány darab fa lobogó lánggal égett és félig-meddig világított is.

- No, most várj itt, szólta a fátyolos nő, én elmegyek anyáért! Mindjárt itt lesz ő is.

De Bertácskának ez nem tetszett; megragadta a nő ruháját és nem ereszté el.

- Oh, ne hagyjon itt magamra! És Berti hol van? Ne hagyjon itt! Félek! Berti! Hol vagy Bertikém?!

De Berti nem felelt s az idegen nő, eltasztván magától a kis leányt, kiment a szobából, rácsukta az ajtót s kívülről aztán így kiáltott:

- Most pedig jól vigyázz magadra, ne üss lármát, mert különben soha sem látod meg többé mamádat.

- Hol van Berti? Én látni akarom Bertit, és nem akarok itt maradni! kiáltott Berta kétségbe esetten és gyöngye kezeivel az ajtót kezdte döngetni. De az asszony erre már nem ügyelt, hanem egy másik szobába ment s ott kényelmesen vacsorálni kezdett. Talán mondanom sem köll, mert kis olvasóim már bizonyosan kitalálták, hogy ez egy gonosz asszony volt, aki mindig csak azon törte fejét, hol és miként tehet valami rosszat. Midőn az utcán a két gyermekre ráakadt s látta, hogy csinosan vannak öltözve, azt hitte, hogy gazdag szülőknek gyermekei; és midőn hallotta, hogy atyjok nincs, tehát nem köll félni: rögtön eltökélte magában, hogy a két gyermeket magával viszi, néhány napig rejtve tartja s aztán majd gazdag jutalom fejében vezeti vissza anyjokhoz. Ez volt első gondolata. De aztán eszébe jutott, hogy két gyermeket bajos lesz csöndben tartani; jobban boldogul magával a kis leánynyal. Ez okból vezette be őket a részeg emberek közé s ezért szökött meg Bertácskával, elzárván ezt aztán a piszkos szobába, hol a szegény gyermek sokáig zokogott. A vén asszony - mert a fátyolt levette és látni lehetett, hogy vén - a másik szobában hallgatózott.

- Nem sokáig fog sirni, dörmögé magában. Fáradt, majd elalszik.

De jó sokáig tartott, míg Berta elcsöndesült. Ekkor az öreg asszony gyertyát vett a kezébe és óvatosan belépett a szobába; ott feküdt a kis leány a földön, mélyen aludva s még álmában is össze rezzelve koronként. Az öreg asszony figyelmesen kezdé vizsgálni a leányka ruháit, hogy meggyőződjék, valjon csakugyan jó zsákmányra tett-é szert.

Tovább egy óránál ült ott a lelketlen banya az alvó gyermek mellett s gondolkozott, mit csináljon vele? Végre eszébe jutott valami. Fölkelt és kiment. Belépett a másik szobába, s itt egy ócska szekrényben levő lom közül előkeresett egy gondosan becsomagolt apró szelenczét, melynek tartalmát a vén asszony jól ismerte. Sajátságos barna por volt az; bele szórta egy pohárba s erősen össze keverte vízzel, aztán ismét a kis leányhoz ment és szivacsot mártván a pohárban levő folyadékba, a Bertácska arczát bekente vele, gyöngéden, hogy valamikép föl ne érezzen. Kétszer-háromszor ismételte ezt, de a kis leány oly mozdulatlan aludt, hogy egy pillanatra sem ébredt föl.

A gonosz munka nem sokára készen volt. Az a hamvas, rózsás-fehér szín, mely Bertácska orczáin még egy órával előbb ragyogott, eltűnt, s most csunya füstös bőrü arcz volt ott, melyet saját édes anyja sem ismert volna meg. Talán... talán az édes anyja mégis csak ráismert volna; de más bizonyosan nem.

Reggel, hogy a nap már jó magasan járt, Berta fölbredt s egy perczig nem is tudta hol van. Csak lassanként jutott eszébe minden, ami tegnap este és az éjjel történt vele. A szobában nem volt senki. A rozoga asztalon egy kis tej és egy darab kenyér kikészítve számára. A kis leány, nagyon éhes levén, mohón hozzá is fogott. De csakhamar keserves zokogásba tört ki, midőn végig nézett magán; a csinos ruhácska helyett, melybe tegnap jó mamája öltözteté, piszkos, kopott rongyok fityegtek most rajta. A gonosz idegen asszony éjjel ezeket adta reá.

Berta szomorú napot töltött ebben a szobában. Oly sötét volt ott nappal is, hogy észre sem vette, milyen feketék a kezei - mert a gonosz asszony ezeket is bekeverte azzal a titkos folyadékkal. Nem tudom, mit csinált volna félelmében és unalmában a kis leány, ha egyszerre a törött ablakon át egy kis fehér czicza nem ugrik be a szobába.

Berta magához csalta, ölébe vette és simogatta. Így telt el vagy két óra.

Hanem lassanként ismét gondolkozni kezdett a kis leány a fölött, hogy hát hol is van ő volta-képen? Miért nem jó hozzá az az idegen asszony? Hiszen tegnap azt mondta, hogy mindjárt hívni fogja mamát - miért nem hívta? Mit jelent mindez? Törte a fejét sokáig, de csak nem tudta magának megmagyarázni ezt a kínos változást.

Ismét este lett s Bertácska egy sarokban ülve elszunnyadt, ölében a kis cziczával... midőn hirtelen fölrezenve, látta, hogy mellette áll az öreg asszony.

- Hol van az én édes mamám? kiáltá Bertácska, még remélve, hogy anyja talán mindjárt belép az ajtón.

- Mamád nem jöhet. De ne sirj, azt mondom, hanem figyelj reám. Tudod-e, ki vagyok én?

Berta félig ijedten és bámulva szólt:

- Nem tudom.

- Hát hallottál-e már valaha cigányokról valamit?

- Cigányokról?... Azt hiszem, hallottam... csavargó és gonosz nép... azt mondják... én nem tudom.

- Nos hát: én cigány asszony vagyok, még pedig boszorka, és téged is cigányleánnyá változtattalak. Nézd meg magad!

S ezzel egy kis tükröt tartott Berta elé.

A kis leány bele pillantott a tükörbe, aztán csodálkozva nézett körül a szobában és szólt:

- De hát hol van az a másik leány, aki itt a tükörben látszik? Én nem látom itt a szobában.

- Nem látod? Te magad vagy az!

- Én? kiáltá Berta, dermedten a rémülettől.

- Igenis te! És most már az enyém vagy, nem vagy többé a mamád leánya, hanem vagy cigány leány. Azt köll tenned, amit én parancsolok.

A gonosz asszony azt várta, hogy Bertácska majd sirni és orditozni fog; de a gyermeket úgy elfogta a rémület, hogy majdnem eszméletét veszti. Merően bámult maga elé s csak néha ismételté magában: »Cigány leány vagyok, nem vagyok többé a mamám leánya!«

Ti, kis olvasóim, bizonyosan mindnyájan tudjátok, hogy sem boszorkány, sem semmi hasonló nem létezik a világon, és azt fogjátok gondolni, hogy Bertácskának nem köllött volna ezt elhinni. Könnyű azt mondani! Hanem amikor a szegény kis leány a tükörben egészen átváltozottnak látta saját arcát, úgy megiszonyodott, hogy gondolkozni sem tudott.

A gonosz asszony, mielőtt kiment, még azt mondta Bertácskának, hogy ha csöndesen viselkedik, holnap magával viszi hajókázni s jól fog mulatni. E szavaknál Bertának egy gondolat villant még az agyában... ha egyszer kint lesznek az utcán, akkor... akkor majd megmenekül ő! De még végig sem gondolta ezt, már a gonosz asszony kitalálta ezt a gondolatát. Keményen megfogta a kis leányt és szigorú hangon szólt:

- Jól figyelj reám, te! Most azt gondolod, hogy holnap meg fogsz szökni... de én olvasok ám a szemeidben, mert én boszorkány vagyok. Azt mondom neked, ha csak egy lépést mozdulsz is el tőlem, rögtön csuf békává változtatlak... tudod-e? Egy nagy undok varangyékos békává!

A kis Berta utolsó reményét is elvesztette s kész volt mindenben engedelmeskedni.

Másnap a vén asszony holmi ócska kalapot és kendőt akasztott reá, egy rossz garabót nyomott a kezébe s aztán mentek az utcára, majd a Duna partjára, hol egy kis bárka már régen várta őket. Beszálltak. A nap oly derülten ragyogott a víz tükrén, hogy Bertácska egy ideig egészen megfeledkezett bújáról s örült a ladikázásnak, kivált mivel senki sem látszott reá figyelni.

XII. Ismét a távolban.

Mialatt Bertácskát a bárkán gyorsan tova viszik a fővárosból a Csepel-sziget felé, s mialatt anyja és jó barátai aggodalmasan keresik: tekintsünk újból abba az indus faluba, ahol Róbert barátunkat elhagytuk, midőn az indusok őt, vagyis inkább hitők szerint egy titkos szellemet, a tengerparton keresték.

Mig a vadak kint jártak a tengerparton, Róbert végig kutatta a falu kunyhóit, hogy lássa, miféle nép közé jutott. De nagyon keveset láthatott, mert a férfi népség magával vitte vadászatra a fegyvereket; a nők éppen főzéssel foglalatostkodtak, midőn Rá-Magié a csodás hirt meghozta. Minden csöndes volt, csak itt-ott visítózott egy majom a banánfa hegyében.

Róbert addig-addig járt, mig utoljára ismét a falu szélére jutott. Itt egy, a többinél jóval nagyobb kunyhó tűnt szemébe, s kandiságból ezt is megnézte. A kunyhó belől sokkal diszesebb volt mint a többi, szép bőrökkel volt beterítve s egy sarokban szürke vadmacska-bőrből készített menyezet állott. Ez nem lehetett más, mint a főpap vagy a törzs bálvány-istenének a háza, mert Róbert jól tudta, hogy csak ezeknek a lakát diszesítik föl ennyire.

Csakugyan az öreg »Keselyü«, a törzs főpapjának a kunyhója volt. Midőn Róbert óvatosan belépett, csakhamar szemébe ötlött az undok, vigyorgó bálványkép, mely még ott állott a kunyhó közepén a földbe ékelve. Az egész bálvány ugyanis egy jókora dorongból állott, melynek bunkós vége, úgy a hogy, fej alakúra volt kinagyolva. De oly ocsmány volt az egész, hogy Róbert egy percze vissza hökkent; hanem aztán nagyot nevetett a jámbor bálványnak, kezébe vette s megemelte.

- Jó lesz ez nekem botnak, mondá magában, s nem sokat gondolkozva a következmények fölött, most szerzett botjával folytatta útját, ki a faluból, ismét be a főséges ős-erdőbe.

Gyönyörű hely volt ez az ős-erdő, óriási pálma- és banán-fáival. Róbert sokkal fáradtabb volt, hogysen a természet szépségeiben gyönyörködni tudott volna; neki most csak pihenésre volt szüksége. De hol találhat nyugtot? Nem mert a falu közelében mutatkozni, de másrészt nem mert messzire sem távozni a falutól, jól tudván, hogy tigrisek s más veszedelmes állatok tanyáznak az erdőnek abban a részében, hová az emberek zaja már nem hallatszik.

De bármiként: pihennie köllött s legjobbnak vélte, ha egy fára mászik s ennek lombjai közé rejtőzik. És amint föltekintett, előtte állt éppen egy olyan fa, aminőt keresett: valóságos királya minden fának, roppant terebélyes, átláthatatlan lombzatú. Róbert úgy vette észre, hogy ez valami határfa lehet, talán két vad néptörzs területe közt. A fa alatt több nagy kődarab volt sajátságos módon egymásra rakva. Róbert fölmászott, egy alkalmas széles ágra ült, s karjaival, hátával jól megtámaszkodva, s bálványból csinált botját ölében keresztbe téve, csakhamar jóízűen elaludt.

Ezalatt az indus falu férfi népessége, mely vadászaton volt, tánczolván és dalolván tért haza; vadászatuk jól sikerült, gazdag zsákmánnyal terhelten jöttek, s zergét, őzet, jó husu madarakat bőven hoztak. Előre örültek a meglepetésnek, melyet a nők számára a jó zsákmánnyal készítettek és várták, hogy a nők és gyermekek szokás szerint elibök fognak jönni.

A vidám üdvözlés helyett azonban szomorú hangok hallatszottak a falu felől: bánatos arczzal közeledett a nők és gyermekek csapata, élükön a vén főpappal. A szegény vén »Keselyü« egészen oda volt kétségbe esésében; a fehér szakállát tépte, zokogott s midőn a férfi csapathoz ért, így szólt hozzájuk:

- Eltávozott mitőlünk ő!... ő, kinek védelme alatt éltünk. Népünk istene elhagyott bennünket. A sötétség szelleme el fog jönni és el fog ragadni bennünket és gyermekeinket! Oh, testvéreim, ne menjetek be a faluba! La-Bu, a mi istenünk nincs többé ott!

És a nők, a gyermekek szivszaggató hangon kiáltozák: »La-Bu elhagyott bennünket!« Rop-pant zavar, rettegés, sirás és jajgatás váltotta föl a vadászok vig dalát, a gazdag zsákmányra senki sem ügyelt többé. A vén »Keselyű« elbeszélte a férfiaknak a történeteket, mialatt Rá-Magié mellette állott és fejbólintgatással bizonyítja, hogy igaz. Elmondta a fehér arcú alak megjelenését, hasztalan keresését, és hogy miképen tértek vissza a faluba.

- Utoljára azt hittem, így fejezé be szavait a vén főpap, hogy az egész csak hiu asszonyi fecsegés; de mégis, hogy nyugodtabb legyek, illatos leveleket akartam áldozni La-Bunak. Kerestem... kerestem és nem találtam! La-Bu elhagyott bennünket! A gonosz szellem fog most felettünk uralkodni!... Elpusztulunk!

Hangos jajveszékelés támadt újból, aztán kissé lecsöndesültek s a férfiak és nők külön-külön csoportba gyűlve, tanácskozni kezdtek a fölött, mi legyen most a teendő? Egyik ezt, másik azt tanácsolá, míg végre abban állapodának meg, hogy vissza mennek a faluba, átkutatnak minden zugot, s ha La-Bu csakugyan végkép eltűnt, akkor más istenséget választanak helyébe.

Ez idő alatt Róbert jóízűen aludt a lombos fa ágai között, oly kényelmesen és nyugodtan, mintha a hajóján feküdt volna. Hanem hirtelen nagy zaj ébreszté föl. Több száz ember, torkaszakadtából kiabálva és orditozva, közelgett éppen ahhoz a fához, melyen Róbert rejtőzött. Első pillanatban azt hitte, hogy föl van már fődözve s ezek most meg akarják fogni; de aztán megértette, hogy senki sem látszik jelenlétéről tudomást birni. Nyugton maradt tehát s kíváncsian szemlélte, mit csinál az a sok vad ember. Ezek pedig össze hordtak száraz galyakat s Róbert nem csekély rémületére a kő oltáron, mely fölé a fa tetejébe Róbert menekült, nagy tüzet kezdtek rakni, egy öreg ember pedig piros bogycat szórt a lángok közé.

Róbert hamarjában nem tudta, valjon ezek a vad emberek most valami vallási szertartáshoz készülnek-é, vagy pedig fölfedezték őt és ily módon akarják lekergetni a fáról. De akármit csináltak, Róbert helyzete veszedelmessé kezdett lenni; a fojtó füst, néha egy-egy szikra is kényszeríték, hogy valamit tegyen - de mit? Eszébe jutott a nagy bálványdorong s ezt kézbe kapva, készült leszállni a fáról; de a dorong nehéz volt s Róbert különben is már kábult levén a füsttől, hirtelen elvesztette az egyensúlyt és gyöngé kiáltással leesett a fáról, éppen az oltár-tűz és a vén főpap lábai elé.

XIII. Remény szigetén.

Egetrázó kiáltás hangozott föl a vad csoportból. »La-Bu visszatért« orditozák roppant örömmel. La-Bu elhozta nekünk a fehér szellemet, imádjuk a hatalmas La-But.

A nagy ordítás fölverte Róbertet aléltságából s midőn fölnyitá szemeit, látta, hogy egy csapat sötét bőrű ember környezi s egyik-másik félénken közeledik, hogy megtapogassa a ruháit, kezeit, lábait. Majd a még mindig kezében tartott förtelmes bálványtuskóra bámult rá az egész törzs és a vén »Keselyű« intésére mindnyájan térdre borultak és alázatosan csókolták Róbert ruhájának széleit.

Róbert megzavarodott s nem értette, mi történik vele. Csak azt látta, hogy ez emberek nem bántják, sőt nagy alázatossággal üdvözlik. Azt is hamar észre vehette, hogy a kezében tartott bálvány-tuskónak van valami része e nagy tiszteletben; jól megmarkolta tehát és elhatározta, hogy ki sem bocsátja többé kezeiből. Gyanította, hogy ez az indus falu istensége. Aztán föl-kelt és lassan, szó nélkül követte az előtte ujjongva ugráló és tánczó népet.

Miután a szegény tudatlan vad nép fejébe vette, hogy az ő istenök, La-Bu hozta nekik ezt a fehér szellemet: kötelességöknek vallották, hogy őt szent gyanánt tiszteljük és imadják. Elvezették a vén »Keselyű« kunyhójába, s midőn látták, hogy az új isten nemcsak néz rá a hus- és gyümölcs-áldozatokra, mint La-Bu, hanem jóízűen meg is eszi: össze hordták számára a legjobb eleséget, amit csak szerezhettek. Róbert néma maradt rendesen, a bálvány-tuskót mindig a kezében tartá s csak midőn evett, akkor tette le maga mellé a földre; ilyenkor a vadak körül vették és tánczolva, ugrálva üvöltöttek.

Igy élt itt Róbert ezután számos évekig nagyon sajtószerű helyzetben, félig mint isten, félig mint a törzs főnöke. A jámbor emberek azt hitték, hogy az ő falujok különös kegyelemben részesül s mindent hódolattal hoztak Róbert elé, aki pedig bizony szerencsétlennek érezte magát, s nagy sováran kívánczolt haza az ő kedveseihez. Gyakran, midőn látta maga elé borulni e tudatlan embereket, elfordult és könyezett, mert úgy hívé, hogy soha sem menekülhet el többé innen. Néha kísértált a tengerpartra és órákig nézett el a végtelen víztükrön, ha valjon nem lát-e európai hajót. De hiába! Évek multak, s még távolban sem látott semmit.

Idő jártával azonban kissé megnyugodott sorsában. Lassanként megtanulta a benszülöttek nyelvét, s látván, hogy nem emberevő, kegyetlen vadak, hanem szelid, jámbor népfaj, elhatározta, hogy tanítani fogja őket, amire csak lehet.

És ez minden tekintetben jó cselekedet volt. Nemcsak a szegény tudatlan népet tanította meg sok hasznos dologra, hanem a saját bánatját is enyhíté; a munka elfoglalta s most már nem álldogált órahosszat a tengerparton, nem busongott; csak néha-néha sóhajtott s gondolt családjára. A vadak játékaiban, vadászatában azonban sokáig nem vett részt, lakomáiknál nem evett, mert tudta, hogy ezzel elvesztené rejtelmes bűvös tulajdonságait. De eljárt mindig közéjük és figyelemmel hallgatózott, míg végre egészen folyékonyan megtanulta nyelvöket és mindenről tudott velök beszélni. Ekkor aztán maga köré gyűjté őket s elmondá nekik, hogy ő is csak hozzájuk hasonló ember, hogy messze, a tengeren túl, sok, nagyon sok ilyen fehér bőrű ember lakik s hogy akár fehér, akár barna vagy fekete bőre van az embernek, mindnyájan testvérek itt a földön s egy Istenök van az égben. Megtanította őket ekként az igaz vallásra s aztán sok más hasznos foglalkozásra és mesterségre is, és a jó emberek most még inkább tisztelték és szerették őt, mint jótevőjüket; az undok bálvány-tuskót pedig tűzre dobták.

Sok év mult így s Róbert már remélni is alig merte, hogy valaha megszabadul, midőn egy viharos éj után a tengerparton sétálván, látta, hogy a zivatar egy hajót a parthoz közel igen veszedelmes sziklák közé dobott. Róbert rögtön hívta embereit és megmenté a hajót.

A hajó kapitánya nagyon csodálkozott, midőn látta, hogy a vadak így sietnek az ő segélyére; soha sem hallott még ilyesmit s annál kevésbbé magyarázhatá meg magának a dolgot, mert Róbertben nem igen lehetett volna most az európai embert megismerni. A forró nap az ő arczbőrét is majdnem egészen barnára sütötte; ruhája, mely hajdanában rajta volt, rég szétmállott s most éppen úgy volt öltözve, mint a vadak, kiknek pedig egész öltözetük egy madár-tollakból készült övből állott.

Róbert csakhamar a hajó kapitányához sietett s ennek nagy meglepetésére a saját nyelvén kezdett beszélni; elmondá, hogy és mikor jutott e szigetre s kérte, vinnék őt vissza hazájába. Természetes, hogy örömmel ígérték meg. A beszélgetésnél jelen voltak a vadak is, és bár a szavakat nem érthették, Róbert arczáról kitalálták a dolgot s jajgatva kiáltozák: »A mi jó tanítónk elhagy bennünket! Nagy szerencsétlenség ez nekünk!«

Róbert igyekezett megnyugtatni jó barátait, hasznos tanácsokat adott és megígérte nekik, hogy majd jelentést tesz rólok a nagy hittérítő társulatnál s jönni fog hozzájuk több fehér ember, akik még több jóra tanítják majd őket. Ezután könyezve és meleg kézzsoritással elváltak, Róbert a hajóra szállt s annyi évek multán végre ismét utban volt hazafelé.

De valjon otthon rendben fog-e mindent találni? Előzzük meg és nézzünk kissé haza.

XIV. Berta utazása.

A bárka, melyben Bertácska a gonosz asszonnyal utra kelt, sok mértföldnyire haladt lefelé a Dunán. A nap derülten mosolygott az égen, a partokon, szigeteken füvek, vad virágok pompáztak, s Bertácska, aki ilyet még sohasem látott, majdnem boldognak érezte magát. Egy hosszú vesszőt tartott kezében s kihajolva a bárkából, csapkodta vele a hullámokat... midőn hirtelen ott termett mellette a gonosz asszony és így szólt:

- Jól figyelj szavaimra! Ne bámulj oly ijedten, nem akarlak megölni; csak jól vigyázz és ne beszélj, mert nem akarom szavadat hallani s másnak sem szabad veled beszélni. Ezután ismét elmondta a kis leánynak, hogy ő cigány boszorkány és hogy neki engedelmeskedni tartozik, különben vízbe fojtja.

- És ha kérdeznék, folytatá, azt fogod mondani mindenkinek, hogy a neved Zilla. Ez cigány név. És azt mondod, hogy az én rokonom vagy. Értetted? A neved Zilla. Ha másképp nevezed magad, jaj lesz neked!

- De hisz' én nem vagyok cigány leány! Az én nevem Berta és mamám ott lakik a fővárosban!... kiáltá a kis leány zokogva. Jó kedve, mely előbb már megjött volt, ismét eltűnt. Most sirni, kiáltani szeretett volna; de a vén asszony dühösen rá borított egy nagy kendőt s úgy össze szoritá, hogy Bertácska majd megfult.

Végre egy város közelébe értek, a bárka megállt s mindnyájan kiszálltak. Az öreg asszony egy kosarat adott Berta kezébe és megparancsolta, hogy szorosán kövesse őt.

Néhány utczaik gyerkőcz csakhamar észre vette őket s kezdett utánok futni és kiabálni.

- Mit kerestek itt nálunk, hé? kiáltá egy szabó-inas, kinek mesterét egy cigány csapat nem rég meglopta. Takarodjatok innen, mert különben hüvösre kerültök!

- Mi van abban a kosárban? kiáltá egy másik fiu; kinek a holmiját loptátok el, vén boszorkány? S aztán kövekkel kezdék őket dobálni.

- No, most már hiszed, hogy cigányok vagyunk; hallottad ezektől is, ugy-e? szólt a vén asszony Bertához.

- Nem hiszem! Én nem vagyok az! Én Berta vagyok, megmondom nekik.

- Próbáld csak! Rögtön megfojtalak, kiáltá a banya szigorú hangon s kézen ragadva Bertát gyorsabb léptekkel ment előre, míg egy házhoz jutott, melynek lépcsőin egy fiatal leány állott és eledelt szórt egy sereg csirkének, libának és kacsának.

- Kérem szépen, szólt a cigány asszony, hol kaphatnék egy darabka kenyeret magamnak és kis leányomnak?

- Dolgozzék, majd kap; felelt a leány kurtán s behajtotta kacsáit és libáit az udvarba.

A cigány nő arcán fenyegető mosoly jelent meg s Berta azt várta, hogy most azt a leányt, aki oly kurtán felelt, mindjárt valami békává fogja változtatni... mert hiszen egy boszorkány mindent tehet.

XV. Az éji szállás.

Bertácska még ilyformán tünődött, midőn a házból egy másik leány, úgy látszik szolgáló, lépett ki, kezében egy nagy fazék frissen fejt tejjel. Jó képű, szelid, nyájas kifejezésű leány volt, s midőn látta, mily epedve néz Bertácska a jó friss tejure, nevetve megszólalt:

- Nos, te kis fekete ördög, szeretnél egy kis jó tejecskét? Mi?

- Oh, ha oly szives volna! sóhajtott Bertácska, mert szegényke bizony éhes volt.

- No hát jőjjetek velem, szólta a szolgáló és elvezette őket egy kamrafélébe, hol aztán egy kisebb bögrét tele öntött tejjel és oda adta a kis leánynak. Ah, milyen pompás volt a tejecske! Az éhes leányka szinte megnyalta utána a száját. A szolgáló nevetve nézte.

- Ezt ugyan megittad! Anyádnak nem hagytál egy kortyot sem. No, van még több is.

- Ez nem anyám nekem! kiáltott Berta hevesen. Ez egy kegyetlen, gonosz asszony, akit gyűlölök!

A gonosz nő már ütésre emelte kezét, de aztán erőt vett magán, mert eszébe jutott, hogy nem szabad magát elárulnia. Szinlelt fájdalommal tehát csak ezt mondá:

- Lássá, kedvesem, milyen szomorú sorsom van! Kedves boldogult testvérem leányát magamhoz vettem, gondját viselem és ez tőle a köszönet!

Berta újból kezdé mondogatni, hogy ő nem cigány leány, hogy az öreg nő nem nénije neki; a szolgáló nagyot nevetett erre, amin nem is lehetett csodálkozni, mert bizony Bertácska olyan fekete volt, mint akármely cigányleány. A szolgáló aztán kérdezte, hova utaznak és hol fognak meghálni?

- Négy mértföldnyire innen tanyáznak atyámfiai, oda szeretnék menni, szólta a vén asszony; de ma már nem mehetek tovább, szeretnék itt a faluban meghálni.

- Az nehéz lesz, mondá a szolgáló, mert falunkban nem igen adnak szállást cigánynak; multkor is járt itt egy csapat s annyit lopott, hogy nem egyhamar lehet elfelejteni a kárt. Jó is lesz, ha most már innen tovább mennek, mert ha gazduram kijő és itt találja, rosszul járnak.

De a vén asszonynak megtetszett a kamra és elhatározta: ott fogja az éjt tölteni. Hogy tehát a jószívű, de együgyű paraszt leányt megnyerje, mesélt neki mindenféle tündér történeteket s végül egy fényes karpereczet vont elő, melyben egy nagy zöld kő ragyogott. Roppant fényes volt, a jámbor falusi leány csupa aranynak és drágakőnek nézte, pedig rézből és üvegből volt s effélét Budapesten egy pár hatosért lehet kapni. Ezt ígérte tehát a szolgálónak, ha megengedi, hogy a kamrában hálhassanak.

- Nem kívánok egyebet, csak hogy ne szólj senkinek és hogy valami kevés enni valót hozz nekünk. Azután lefekszünk, s csöndesen maradunk, reggel pedig korán elmegyünk, még mielőtt valaki fölébredne a házban. Ezt neked adom... nézd, mily gyönyörű drágakő van benne!

- Igen, de gazduram azt mondta, hogy nem szabad idegent befogadni, szólta a leány habozva, mialatt szeme a csillogó ékszerre tapadt, melyet mindenkép szeretett volna megkapni. Végre is nem birt ellenállni a csábításnak s gondosan bezárva az ajtót, egy pár kéve szalmát vont elő és olyan a milyen ágyat készített a váratlan vendégeknek; aztán távozott s nemsokára jó darab kenyérrel és egy fél sült csirkével tért meg, úgy szintén sajttal és gyümölcssel.

- Igy! Ez talán nem lesz rossz vacsora. Hanem már csak sötétben maradjanak, mert ha a gazda világosságot látna itt, kutatná a dolgot s akkor baj volna, elüzné. Pedig ez a szegény kis leány már ugyancsak fáradt, sajnálnám kikergetni.

E szavaknál oda fordult Bertácska felé és látta, hogy könyez és zokog. A szegény gyermek egészen kétségbe esett amiatt, hogy most itt sötétben együtt kell maradnia azzal a boszorkával, aki őt mindig tovább és tovább ragadja anyjától és testvérétől. Hasztalannak látszott minden panaszkodás, még ez a jószívű szolgáló is vállvonogatva fordult el tőle, azt gondolván, hogy a kis leány csupa durcáságból beszél úgy. Midőn a szolgáló távozni készült, Berta még egy kísérletet tőn, oda ugrott, s megragadva a cseléd ruháját, esdő hangon szólt:

- Óh kérem, vigyen magával! Ne hagyjon itt ezzel a rossz asszonnyal! Én nem vagyok rokona, én Berta vagyok... az én édes anyám messze, Budapesten lakik.

A szolgáló meglepetve bámult rá a kis leányra, midőn ez kétségbe esetten a ruháiba kapaszkodott és könyes szemekkel nézett reá; de a vén asszony gyorsan oda ugrott, durván vissza taszította Bertát s aztán siránkozó hangon szólt:

- Lássá, kedvesem, mily szerencsétlen gyermek ez! Még megtagadja a nénjét, aki pedig anyját pótolom! Most feküdjél le szépen Zilla, mert különben megharagszom!

Az együgyű falusi szolgáló szentül hitte, hogy a kis leány csak daczból beszél össze-vissza mindenfélét, s ezért nem hogy hallgatott volna panaszaira, hanem még az öreg asszonyt sajnálta. Aztán távozott. Bertácska zokogva borult a földre és sokáig keservesen sirdogált. A vén asszony nem szólt addig semmit, míg Berta egészen ki nem merült a sirástól; ekkor fenyegető hangon mondá neki:

- Most láttad, hogy hiába panaszkodol. Senki sem hiszi szavadat, mert én igazi cigány leánnyá varázsoltalak. És jól vigyázz ezentúl magadra, mert ha még sokat daczoskodol, békává változtatlak s majd meglátjuk, hogy fog ez tetszeni. Jól tudod, hogy én mindent tehetek, mert én hatalmas boszorkány vagyok.

Bertácska most már jóformán hitte is, hogy a vén asszony igazat beszél, midőn magát hatalmas boszorkánynak mondja. Ezért tehát nem szólt többé egy szót sem, hanem könyezve lefeküdt egy csomó szalmára s csak néha-néha pillantott föl a vén asszonyra, ki most egy ócska kendőt felbontva, különféle pénzdarabokat kezdett számlálgatni; midőn pedig ezzel elkészült, egy kurta száru pipát vett elő, megtömte dohánnyal s aztán füstölt belőle, mint egy török basa.

Addig-addig nézegette és bámulta Bertácska a pipázó nőt, míg végre a fáradtság erőt vett rajta, feje hátra hanyatlott és elaludt.

Másnap korán hajnalban, még mielőtt valaki fölkelte volna a házban, a vén asszony már talpon volt és körül nézegetett a kamrában, melyben az éjt töltötték. Volt ott mindenféle, s úgy lát-szik, arra készítve, hogy másnap a piacra vigyék eladni: vaj, turó, tej, gyümölcs. A hiszékeny és együgyű szolgáló mind ezt itt hagyta, bizva az idegenek becsületében, főleg pedig, mert a zöld üveges réz karperecz egészen elbolondította. A vén asszony tehát, látván a sok jó portékát, össze szedett vaját, turót, két sódort egy kosárba, mely szintén ott volt, s még egy nagy fehér abroszt is »elemelt«.

Alig hogy ezt végezte, látta, hogy Berta mozogni kezd; hamar lefeküdt és alvást színlelt, hogy lássa, valjon mit fog Berta csinálni. Lehet-e már biznia benne, hogy nem akar többé szökni. Midőn tehát Bertácska talpra ugrott és félálmosan körül nézegetett, a boszorka szorosán figyelemmel kísérte minden mozdulatát.

XVI. Az ut folytatása.

A szegény kis leány szomoruan sóhajtozott, aztán fölkel és halkán átsétált a kamra másik végére. A vén asszony utána készült ugrani, ha az ajtóhoz közelednék; de Bertácska nem gondolt szökésre, hanem egyik ablak mellett megállott és egy madárkára bámult, mely a vas rostély közé rakta fészket s most a hasadó hajnal pirjánál reggeli dalát kezdte zöngeni. Bertácska egészen elbűvölve hallgatá a pintyökét s gyönyörködve, mosolygó arccal állt ott, feledve minden bánatát.

A madár hirtelen elhallgatott s a kis leány kérőleg szólt hozzá:

- Oh, dalolj még, szép madárkám! Mondd csak, nem vagy valami jó tündér, aki meg tudnál menteni e gonosz cigány asszonytól! Oh, ha az vagy, ments meg innen!

Ujból rákezdte a madárka a dalt s Bertácska figyelmesen hallgatózott, hogy valamit megértsen a pintyöke dalából; de bizony hiába. Egyszerre a madárka abba hagyta dalát, megemelinté szárnyait és gyorsan elrepült, mire Berta vissza tért fekvő helyéhez és néhány perczig busan gondolkozott. Aztán ismét derültebb lőn, letérdelt és elstutogott egy imát, melyet még otthon édes anyjától tanult s melyet Bertivel mindennap el szoktak volt mondani. Midőn az ártatlan kis leány így imádkozott, a gonosz asszonymak is majdnem meghatotta lelkét, de csak akkor mert mozdulni, midőn Bertácska elvégezé imáját és nyugodtabb szívvvel fölkel.

Ekkor a vén asszony is fölugrott s hamar össze készült, hogy utjokat folytassák; előbb azonban még jóízűen reggeliztek, mert az este kapott tejből és kenyérből még annyi maradt, hogy alig birták megenni az egészet. Miután ezzel is megvoltak, óvatosan és nagy csendben kilóptak az utcára, melyen még senki sem járt; a nap derülten ragyogott, a madarak csicseregtek s minden oly szép és kellemes volt, hogy Bertácska szinte vígan poroszkált az öreg cigány asszony után.

Még nem messze mentek, midőn a cigány nő hirtelen megállt és boszusan fölkiáltott:

- Ejnye, milyen ostoba voltam! Vissza kell térnünk. Az az én itt maradok, te pedig szaladj vissza oda, ahol megháltunk és hozd el azt a szép kis bögrét. De siess és vigyázz, hogy meg ne lássanak.

- Miféle kis bögrét? kérde Berta csodálkozva.

- Azt, amelyikből a tejet ittuk. Nos, ne bámulj, hanem siess, szükségem van reá s ott feledtem.

- De hiszen az a bögre nem a mienk! szólt Berta, meg nem mozdulva helyéből.

- Mi gondod reá? Menj és hozd el! szólt a vén asszony fenyegető hangon.

- Nem megyek!

- Nem-é? Nem mégy, mikor én parancsolom, hogy menj? Tüstént indulj, mert különben kikapsz! kiáltott a cigány nő dühösen.

De Bertácska nem mozdult s még akkor is bátran szembe nézett, mikor a gonosz nő ütésre emelé öklét.

- Fogsz-é menni? kérde a vén asszony. Vagy verést akarsz?

- Nem, nem megyek! Az lopás volna, ha elvenném azt a bögrét; mert nem a miénk. Én nem megyek érte, szólt bátran a kis leány. De csakhamar megbánhatá, mert a gonosz nő nagyot ütött reá s a kis lány hangosan sirva fakadt. Ekkor egy közeli ház ablaka megnyílt s egy férfi kemény hangon kiáltott ki:

- Hallod-e te vén boszorkány! Ne bántsd többé azt a szegény gyermeket, mert ha én kimegyek az utcára, megbánod. Takarodjatok innen!

A cigány nő ijedten kapta meg Bertácska kezét és szaladt vele el a faluból oly gyorsan, hogy a kis leány alig birt lépést tartani vele; de mégis örült, hogy a bögrelopást sikerült kikerülnie. A cigány nő nem is erőltette tovább; látta, hogy erőszakkal nem boldogul a kis leánynál s hogy ez inkább eltűri a verést és kinzást, hogysen olyat tegeyen, amit rosznak, bűnösnek ismer föl.

- Majd másképp fogok ki rajta, gondolá a gonosz nő. Csellem majd bele keverem valami lopásba, s ha egyszer részt vett egyben, részt vesz a többiben is.

Ez alatt pedig Bertácska éppen az ellenkezőt gondolta s nagy örömmel mondogatá magában: »Csak azért sem! Nem leszek tolvaj! És ő nem fog rá kényszeríthetni, ha én nem akarok! Én pedig nem akarok! Soha sem!«

Ekkor a cigány nő, mintha eltalálta volna Bertácska gondolatait, hirtelen megszólítá:

- Most még egyszer kérdem, fogod-e ezentul azt tenni, amit parancsolok? Igen vagy nem? Tudod, hogy én boszorkány vagyok s tehetek veled, amit akarok.

- Azért még sem kényszeríthetett, hogy a bögrét ellopjam, felelé Berta.

- Csak az a paraszt közbe ne szólta volna, majd meglátnád! Hanem most még egyszer mondom, hogy ha nem engedelmeskedel, agyon verlek; de ha szépen megteszed mind azt, amit mondok, akkor jó dolgod lesz s én cigány leányból megint a régi Bertácskára változtatlak s vissza adlak mamádnak.

- Oh! Tegye ezt! Kérem! zokogott a kis leány. Mindent, mindent megteszek, csak kedves mamámhoz és Bertimhez vissza térhessek!

- Nos, majd meglátom, mit tehetek. Ha jól viseled magad, vissza viszlek; de nem most mindjárt. Előbb látogatást teszünk rokonaimnál, kik sátrak alatt laknak és olyan fekete bőrűek, mint te, meg én. Van ott sok kis leányka, majd eljátszhatol velök.

- De én nem akarok közéjük menni! kiáltá Berta hevesen. Én haza akarok menni mamámhoz!

- Jó, jó! Az is meglesz, de csak ha jól viseled magadat és nem fecsegsz. Ugy is hiába beszélsz; hiszen láttad, senki sem hiszi, hogy nem vagyok a nénéd! Mert én boszorkány vagyok s az emberek azt hiszik el, amit én akarok. Ha tehát jót akarsz magadnak, nevez engem nénédnek. Addig nem is kapsz egy harapást sem enni, mig ezt nem mondod.

Berta nem felelt; némán haladtak tovább a mezőkön át, mig végre déltájban egy csinos helyeckére jutottak, hol egy fa árnyékában hús forrás fakadt a földből. Itt a cigány nő leült s neki fogott ebédet főzni. Bertácska roppant fáradt volt a hosszú gyalogolástól s lankadtan dőlt a pázsitra, nem törődve azzal, mit csinál a cigány nő. Ez sem gondolt most a kis leánnyal, hanem össze hordott száraz galyakat, tüzet gyújtott s egy bögrében főzni kezdte az éji szállásról lopott húst, egy másikban pedig tejet forralt, aztán kenyeret piritott hozzá.

Mikor már félig-meddig készen volt az étel, megütötte a szaga Bertácska orrát is; de azért nem kelt föl s nem ment közelebb, hanem bámulta a szép kék eget, a felhőket, a virágos mezőt. Mikor a cigány nő falatozni kezdett, Bertácskának is hatalmasan fölébredt az étvágya, szinte könyezett az éhségtől, de még sem kért.

- Ha ebédelni akarsz, kérj szépen nénédőtől, szólt a cigány nő.

- Nem! Soha! Nekem maga nem néném! kiáltotta Berta zokogva. A cigány asszony, látva, hogy éhséggel nem győzheti le a kis leány állhatatosságát, végre is vetett neki egy-egy falatot s Bertácska jóízűen megebédelt; azután, mig gonosz kinozója pipázva ült a fa alatt, ő maga szerte bolyongott a virágos mezőn s feledve egy percze bubánatát, koszorut kötött vad virágokból és dalolgatott hozzá.

XVII. A korcsmában.

Ismét utra keltek és szaporán gyalogoltak egészen estig, mikor végre egy szép folyó partjához értek. Ott egy csárda állott, melyben most nagy sürgés-forgás volt, mert egy egész csapat vendég tért be kevés idővel ez előtt.

A cigány nő megállott Bertácskával a mindenkinek nyitva álló ivóban, hol sokan borozgattak s ahol éppen a csapláros is ott volt.

- Kaphatok-e itt éji szállást? kérde a cigány nő; s látva, hogy a csapláros nagyon gyanusan nézeget rajta végig, hozzátevé: megfizetem, amit kíván a szállásért.

- No, akkor kaphat helyet és itt maradhat a kis leánnyal ebben a szobában, ahol estére szép komédia lesz. De aztán, annyit mondok, hozzá ne nyuljatok ám semmihez, mert van ám nálam korbács tolvajok számára!

E kellemes biztatás után egy szolgáló fölvezette őket a létrán egy szűk kis padlás-szobába, melynek ablaka a kertre s az alatta elfolyó patakra nézett. Miután itt kissé megpihentek, lementek a közös ivóba, ott megvacsoráltak és várták a komédiát, mely csakugyan meg is kezdődött nemsokára. Volt pedig ez az úgy nevezett bábujáték, midőn egy lepel mögé bujt ember a kezeivel apró bábokat rángat s ezek mozdulataihoz beszél is: a bábok mindenféle bohókás dolgokat mivelnek: ugrálnak, verekesznek, lakomáznak stb. s aki nem tudja ki mozgatja, nagyon bámulhat. Bámult is Bertácska, ki még soha sem látott ilyet, és meg nem foghatta az egészet. De nem kevésbé bámultak a többi gyermekek, akik ott voltak; különösen három kis leány, a közel faluban lakó szolgabíró urnak leánykái. Ezek éppen Bertácska közelében ültek s egy darabig kíváncsian nézegették; aztán a legidősbik közülök félre vonták testvéreiket s halkán suttogá: »Vigyázzatok, az ott cigányleány!« Bertácska jól hallotta e szavakat s szemeibe könny tolult, midőn látta, hogy huzódnak el tőle azok a csinos kis leányok és milyen megvetőleg néznek reá; de csakhamar elfeledte s egészen a bábujátékra figyelt, úgy mint a többi vendégek is. Volt taps, nevetés, zajongás; mindenki jól mulatott, a komédiások sok pénzt kerestek és aztán mindig jobb kedvvel folytatták a játékot. Bertácska, ki az egész napi gyalogolástól fáradt volt, lassanként elálmosodott, már csak néha-néha látta ugrani vagy verekedni a Paprika Jancsit Krumpli Miskával. Végre egészen elaludt s csak másnap reggel ébredt föl, és pedig fent abban a ketreczben. Egészen csöndes volt minden, a gonosz cigány nő nem volt a szobában s Bertácska kíváncsian dugta ki fejét az ajtón. Ott állt a banya néhány lépésnyire s vissza kergette őt.

- Csak te maradj benn a szobában! Ha szükségem lesz rád, majd szólok.

Ezzel rácsukta az ajtót s a kulcsot magához vette. Bertácska nem tudott unalmában mást tenni, mint kinézni az ablakon és gondolkozni a tegnapi este látott bábukomédia fölött; aztán eszébe jutottak azok a csinos leánykák, akik mellette ültek s kik őt cigány leánynak mondták. Éppen azon törte fejét, hogy hát már csakugyan cigány leány lett-e belőle, hogy még a kis gyermekek is annak nézik, midőn egyszerre megpillantá éppen azt a három kis leányt, akikkel este együtt volt. Ott jöttek a folyó partján sétálva a korcsma felé s éppen az ablak alatt készültek elhaladni. Nagyon élénk beszélgetésben voltak s Bertácska kíváncsian hallgatózott. Az ablak alatt állottak meg.

- Látod Anna, pedig azok is csak bábuk voltak! szólt az egyik leányka. Nagyobbak ugyan, mint a mi bábuink, de hát mégis csak olyanok és mit mindent tudtak csinálni! Sétáltak, ugráltak, verekedtek, a mieink pedig semmit sem tudnak!

- Bohó vagy te, Nelli! szólt a másik leányka, köztük a legidősebb. Hiszen azok sem maguk csinálták azt, hanem egy ember mozgatta! Mi is megtehetjük azt a mi bábuinkkal.

- Tegyük med, tegyük med! szólt a legkisebbik, egy alig öt éves kis gömbölyű dundika; tudjátot, tednap az egyit bábu czónatázott... czónatáztasszát mi isz a miéintet!

- Oh, te bolondos kis Katicza, hiszen nincsen csónakunk! szólt Anna.

- Azon segíthetünk, szólt Nelli. Nézd, ott a fal alatt van egy jókora teknő, az lesz a csónak; bele tesszük a bábukat, az pompás lesz!

- Igen ám, csak hogy a víz elviszi mindenestül, nem kapjuk többé vissza.

- Azon is segítünk, szólt Nelli, s ezalatt már oda is vonszolta nagy fáradsággal a teknőt. Csak nem köll mindjárt megijedni. Katicza, jőjj segíts, akkor a te bábuidat is bele teszszük.

- De mama nem szereti ám, ha a víz közelében játszunk, szólt még egyszer Anna, ki félénkebb volt; de a makacs és vakmerő Nellit nem tudta tervétől eltéríteni.

- Mama nem fog semmit megtudni, felelt Nelli, s ezalatt a vízre tolt a teknőt. Aztán meg nem is bűn az, ha bábuinkat kissé megcsónakáztatjuk.

Anna lassanként maga is kedvet kapott a játékhoz s még csak azt jegyzé meg:

- Hanem ha a víz elviszi a teknőt a bábukkal együtt, akkor mégis megtudják ám.

- Dehogy viszi el a víz! Ezt a ruhaszáritó kötelet leoldjuk... így ni; aztán a teknőre erősítjük... így ni; már most ezt a végét megfogjuk és vele vissza húzzuk, amikor akarjuk. Katicza, szaladj haza, hozd el a bábukat!

A legkisebbik leány gyorsan elfutott s nem sokára vissza is tért négy pofók, piros bábuval. Szegény Bertácskának bizony fájt a szive, midőn a szép bábút látta és a saját szép bábuira gondolt; úgy szeretett volna most lemenni és játszani ezekkel a leánykákkal! De eszébe jutott, hogy ezek őt cigány leánynak nézik, megvetik; de meg be is van zárva. Csöndesen maradt tehát az ablakban és nézte a játékot.

Miután elhelyezték a bábukat a csónakban - már t. i. a teknőben - Anna erősen megfogta a kötelet, hogy a csónak el ne usszék, Nelli és Katicza pedig tolták ki a csónakot a vízbe. De alig tolták egy pár lépésnyire, a csónak megakadt, mert a víz ott nagyon sekély és mocsáros volt. Akármint erőlködött a három kislány, nem tudták a teknőt megmozdítani.

XVIII. Hajótörés.

Bertácska hallotta, midőn Anna kiáltá:

- Ah, hiába erőlködünk, nem fog a mi hajónk uszni! Hagyjuk abba, s gondoljuk, hogy már vissza tértünk.

- Oh persze! Maid segítünk a bajon, kiáltott Nelli. Ismét a házhoz szaladt és egy nagy póznával tért vissza; a rudat teljes erővel neki feszíté a tekenő-csónaknak és pedig olyan sikerrel, hogy a csónak nem csak meglódult, hanem Annát is, aki a teknőhöz erősített kötelet keményen a kezében tartotta, maga után rántotta a vízbe; Nelli pedig, elveszítvén az egyensúlyt, utána pottyant Annának, s a tekenő a bábukkal, Anna és Nelli egyszerre akaratlanul is uszni kezdtek a vízben.

Szivszaggató hangon visított a két leány, míg a harmadik, a kis Katicza, báméskodva állt a parton. Azt tudta ugyan, hogy itt most nagy a baj, de hogy ő mit tegyen, arra gondolni sem bírt.

Berta látta mindezt az ablakból és látta azt is, hogy nincs közel ember, aki megmentse a leányokat. Egy pillanatig ő maga sem tudott mit csinálni s neki rohant a zárt ajtónak... de eszébe jutott, hogy ezt a vén cigány nő nem nyitja ki neki. Nem sokat gondolkozott tehát, fölkapaszkodott az ablakra, egy közel álló fa segítségével lemászott a földre s nem törődött vele, hogy e közben kezét megvérezte és ruháját össze szaggatta. Lélekszakadva rohant a part felé s még oda sem ért, már kiáltá a báméskodó kis Katiczának:

- Szaladj a házba! Kiáltsad: segítség!

A kis duczkó gyorsan neki iramodott s Berta hallhatá, amint kiáltozza: »Mama! Szedítséd! Mama!«

És miért nem szaladt Bertácska maga segítségért? Mert látta, hogy ha ő nem segít mindjárt valamelyest, a többi segítség késő lesz. A teknő felfordult, Anna a kötelet eleresztette s a teknő egyik végébe fogózott; a víz már sodorta őket, a kötél hosszan uszott utánok. Anna kétségbe esetten kapaszkodott a teknőbe s Bertácska látta, hogy ha a kötelet megfoghatja, addig feltarthatja a teknőt, míg emberek jönnek. Bátran neki szaladt a folyónak s egészen derekáig ért a hideg víz, míg végre megkapta a kötelet. Kivonni a partra nem birta, sokkal gyöngébb volt; de legalább feltartotta, hogy a mély vízre ne sodoródják.

Több percz mult el ebben a kétségbe esett helyzetben, míg végre a segítség megérkezett. Egész csapat ember jött rohanvást, kivonták Annát és Nellit is, aki a hosszú rudba kapaszkodott s már fuldokolt. Nagy zavar és izgatottság volt, a kis leányokat ölben vitték haza.

Bertácskára senki sem ügyelt, mert senki sem gondolta, hogy ennek a kis fekete leánynak, aki derékig lucskosan mászott ki a vízből, mi köze lehet az egész dologhoz. Bertácska félénken sietett vissza szobája felé... de nem tudta, hogy jusson bele. Az ablakon át vissza mászni nem birt, keze el is volt zsibbadva a kötél erős tartásától s így csüggedten leült egy fa árnyékába.

A vén cigány nő, abban a hitben, hogy Bertácska a szobában van, szintén nem gondolt most reá, mert egyébbel volt elfoglalva. A vízbe esett gyermekek tudni illik részint a nagy ijedségtől, részint mert meghültek, betegségbe estek s a vén cigány nőt hívták hamarjában hozzájuk, mert orvos nem volt közel s tudták, hogy az ilyen vén cigány nő hosszas kóborlásai alatt sokfélét megtanul és gyakran jó orvosságot tud ajánlani. És csakugyan, a vén cigány nő segített a gyermekek baján, úgy hogy ezek este már egészséges álomba merültek.

Ekkor mindnyájan vissza nyerték végre nyugalmaikat s a vén cigány nőnek is eszébe jutott, hogy Bertácska egész nap a szobába van csukva és egy harapás kenyeret sem kapott. Sietett hát a szobába, s azt hitte, hogy majd sirást, kiáltozást fog hallani. De hogy az ajtóhoz ért, minden csöndes volt.

- Bizonyosan alszik, gondolá s belépett; de Bertának nyoma sem volt a szobában, az ablak nyitva állott s a közeli fán egy-két leszakadt ruha-darab mutatta, hogy a kis leány itt mászott ki. A vén cigány nő mint egy bösz fenevad rohant ki; keresgélt, kutatott mindenütt, kérdezősködött mindenkitől, de a kis leányt senki sem látta és kedve sem volt senkinek a keresésre. Házról-házra szaladt a gonosz asszony, de hiába; sokan be sem bocsátották, azt gondolván, hogy hazudik s cigányok módjára csak lopni akar. Csupán a vízbe esett két leányka anyja mutatott részvétet, mert azt gondolta, hogy Berta igazán leánya vagy rokona a vén cigány nőnek; azt tanácsolta neki, hogy csak várjon nyugodtan, majd ő a kisbíróval kerestetni fogja a gyermeket.

De a ravasz cigány nőnek nem igen tetszett ez a jó tanács; nem igen szeretett ő bírót vagy rendőrt közelében lenni. Tudta, hogy ha Bertácska szabad, elbeszéli történetét mindenkinek s talál is olyan emberre, aki elhiszi. Ekkor pedig nem jó dolog vár a gyermekrablóra. Rettentően boszankodott tehát, hogy minden tervének így vége lett és Bertácska kiváltásának árán nem fog könnyű életet élhetni; de mégis jobb szerette saját bőrét s azért lehetőleg gyorsan bucsút vett és elsietett, senki sem kérdezte és tudta hová.

A veszedelemből megszabadult kis leányok szüleikhez ezalatt többen jöttek rokonok és jó ismerősök meggyőződni, hogy a leányoknak nem történt semmi nagyobb bajok. Este is többen ültek együtt s beszéltek a balesetről, intve a gyermekeket, okuljanak a veszedelmen; egy öreg bácsi pedig dicsérte a kis Katiczát, hogy volt annyi esze és rögtön szaladt segítségért, pedig sok nagyobb gyermek is úgy elvesztette volna ijedtében a lélek-jelenlétét, hogy nem tudott volna mit csinálni.

A kis Katicza csak hallgatta egy ideig a dicséretet - hanem egyszerre közbe szólt és elmondá, hogy bizony neki magának eszébe nem jutott volna segítségért szaladni, hanem az a fekete cigány leány, az küldte őt.

- Kicsoda? kérdék mindnyájan.

- Igenis, úgy van, szólt Anna, ki már egészen fölépült és szintén ott volt; igenis, egy fekete cigány leányka jött oda, az küldte Katiczát segítségért, nekünk pedig oda kiáltá, hogy ne féljünk, aztán a vízbe ugrott s a kötélnél fogva tartotta a teknőt mindaddig, amíg segítség érkezett. Ő mentett meg engem. Egészen derékig állott a vízben.

Ez merőben új dolog volt s a szülők nagyon sajnálták, hogy a kis leányt, aki megmentője volt gyermekeiknek, nem is láthatják. Hátha valami baja esett? Hiszen a vén cigány nő nem tudta megtalálni... hova is lehetett?

- Nekem nem tetszik az egész dolog. Az a vén cigány asszony, aki rokonának mondja a kis leányt, gyanus előttem. Majd utána járok holnap, mondá Balogh ur.

Ezzel lefeküdtek s a kiállott ijedség után nagyot aludtak. Más nap pedig a leányok apja, Balogh ur, csakugyan neki indult a dolog kutatásának s legelőször is arra a helyre ment, hol a baleset történt a patak partján.

XIX. Szerencsés hazatérés.

Sokáig nézegette a tegnapi baleset színhelyét Balogh ur; különösen az ablakot, melyből a kis leány leugrott, hogy a gyermekeket megmentse. Az ablak most is nyitva volt, a fának néhány ága le volt tördelve s a rózsabokrok a fal alatt össze taposva; - ezeket nézte, midőn egyszerre meglepetve a bokor aljára tapadtak szemei. Mi az, ami ott gubbaszt össze zsugorodva? Egy kis leányka, sápadtan, dideregve, az éhségtől bágyadtan s betegen a hideg éjjeli levegőtől... Bertácska!

Balogh ur oda ugrott és gyöngéden karjaiba emelte a kis leányt; eleinte mozdulatlan volt a gyermek, mintha nem is élne; de lassanként magához tért, félig fölnyitá szemeit s szakadozott hangon mondá: »Hagyjon aludnom, gonosz cigány asszony! Hagyjon aludnom!«

Ezzel ismét bezárta szemeit s ájultan feküdt Balogh ur karjaiban. Ez nem sokáig késett, hanem bevitte a kis fekete leányt a házba, hol csakhamar mozgásba jött minden. Meleg borlevest, tejecskét adtak a betegnek s aztán lefektették Nelli kisasszony ágyába. De bármennyire gondját viselték, Bertácska óráról-óra roszabbul lett. Nagy lázba esett, elvesztette eszméletét, félre beszélt, Bertit meg a Caesar kutyáckát, majd édes anyját hivogatta, majd ismét kiáltozott, hogy azt a gonosz boszorkányt ne eresszék hozzá!

A gazda és az asszony ez idő alatt felváltva ápolták a kis beteget, ki megmentője volt az ő gyermekeiknek. Egy kis királynénak sem lehetett volna jobb dolga. Berta lassanként jobban is lett annyira, hogy vissza nyerte eszméletét; de nagyon elgyöngült s mozdulni alig birt ágyában. Anna, Nelli és Katicza ekkor engedélyt nyertek, hogy meglátogassák a beteget; de beszélni nem volt szabad, mert ez megerőltette volna Bertácskát. A szobában, melyben feküdt, majdnem egészen sötét volt, mert a függönyöket lebocsátották, nehogy a napfény sértse a beteg szemeit. Hanem a kis Katicza minden áron látni akarta a kis cigány leányt s egy perczre félre huzta a függönyt; de alig hogy azután az ágyra tekintett, csodálkozva és kiabálva szaladt ki.

- Mama, mama! A tisz czidány leány edészen fehér lett! Ti moszta le jóla a fetete bőjt?

- Bolond vagy, Katiczám! szólt a mama. Menj játszani!

De azért mégis kíváncsi volt a derék asszony s bement a beteghez, félre vonta a függönyöket és nagy csodálkozására látta, hogy a kis Katiczának igaza volt. A nagy betegség annyira megrázta Bertácskát, hogy minden ízében majdnem újjá született, midőn az orvos ügyességének sikerült őt meggyógyítani; és ekkor elvesztette hatását az a szer is, mellyel a gonosz cigány asszony őt feketére kente volt. Arcza most ismét szép fehér lett, haja aranyos göndör fürtökben omlott vállaira - mintha kicserélték volna. A házi asszony rögtön hívatta férjét s ez nem kevésbé csodálkozott a változáson. Látták, hogy itt valami rendkívüli dolog történt, s mert Bertácska még most is mindig azt mondogatá, hogy azt a gonosz cigány asszonyt ne bocsássák be, kérdezték tőle, hogy hát mi történt vele? - mondja el szépen.

Berta látta, hogy ezek jó emberek, hogy nem köll félnie semmitől. Elbeszélte tehát az egészet, hogy ő nem volt sohasem cigány leány. Elmondta azt is, hogy mentek Bertivel a czirkusba Caesart nézni; hogy tévedtek el; hogy vezette őket félre egy gonosz asszony, ki aztán Bertácskát magánál tartotta. A házi ur kikérdezte nevét, anyja lakását s aztán azt mondta, hogy most már nemsokára minden rendben lesz, csak feküdjék Bertácska nyugodtan, majd ha egészen fölgyógyul, vissza viszik az édes mamájához.

Bertácska majd kiugrott az ágyból boldogságában, aztán ismét lefeküdt s a hosszas beszélgetéstől fáradtan elaludt. Oly jóízűen aludt, hogy föl sem ébredt másnap reggelig. Ekkor

erősebbnek érezte magát s szabad volt fölkelnie; Nelli ruhái éppen illettek Bertácskának s így szépen felöltözve járkált a szobákban. De nem látta sehol a jó gazdát, aki neki azt ígérte, hogy haza viszi. Szomoruan kérdezősködött utána s azt felelték, hogy elutazott, de majd vissza tér.

Ilyképen mult el néhány nap s Bertácska már a kertbe is kísértél rövid időre. Egy ily sétából megtérve, ismét kérdezősködött: hol van az a jó bácsi, aki őt anyjához vissza vinni ígérte?

- Itt vagyok, kedves leányom! szólt a jó házi ur. Szeretnéd már látni mamádat, mi? Nos, hát menjünk. De messzire köll ám sétálnunk.

- Oh! Akkor hát nem fogom látni! szólt Bertácska szomoruan, mert még nagyon gyöngye vagyok, nem bírok sokat gyalogolni.

- Majd elviszlek én a karomon. Képzeld, hogy ha egyszer körül sétáljuk ezt a szobát, így ni... akkor a fele utját megtettük; és most körül sétáljuk még egyszer, így ni... és ott vagyunk mamádnál.

Berta csak bámult e szavakra, nem tudta mire magyarázni a tréfát; de amint másodszor körül sétáltak a szobán, hirtelen megnyílt az ajtó és ki lépett be? - édes anyja és Berti, kiket a jó házi ur sietve értesített és maga hozott el a fővárosból.

Mondanom sem köll, milyen nagy öröm és ujjongás támadt. Bele telt egy óra, míg kissé lecsillapultak és ekkor Bertácskának még egyszer el köllött mondanía mindazt, ami történt vele, mióta ama szerencsétlen éjszakán eltévedt a testvérétől.

Néhány napig, míg Bertácska teljesen fölépült, ott mulattak s aztán boldogan és jó kedvvel indultak haza felé. Berta szorgosan kérdezősködött a jó Ambrus bácsi és a Caesar után s előre örült a viszontlátásnak. Majd este lett, mire Budapestre a házuk elé értek. Az első, aki eléjük szaladt, az Caesar volt. A derék okos állat vig ugrándozással fejezte ki örömét s aztán gyorsan sietett a házba, mintha valakinek hirt akarna vinni. Siettek utána s azt hitték, hogy a jó öreg bácsi várja őket. Az öreg ur várta is a folyosón. De miután Bertácskát össze-vissza csókolta, még mindig valami titkos öröm látszott sugárzani arczán. Sirt is, nevetett is. Végre megszólalt Póli asszonyhoz:

- Asszonyom! Gyerekek! Egy nagy öröm várja itthon... meg nem állhatom, hogy el ne áruljam: készüljenek a legnagyobb meglepetésre!

A gyerekek, anyjukkal együtt, egy perczig bámultak, de anyjuk hirtelen felkiáltott:

- Istenem! Talán... talán férjem tért vissza! Róbert! Róbert!

E pillanatban megnyílt a szoba ajtaja s a küszöbön megjelent egy naptól barnult, szép férfiú. Róbert volt, ki épen az alatt ért haza, míg neje oda volt Bertáért. Képzeltetni, milyen ujjongás volt. A gyermekek bele kapaszkodtak édes atyjok nyakába s hosszasan ölelgették. Róbertnek is volt öröme két szép gyermekében. Az öreg urra sem haragudott már senki. Ott tartották őt is, Caesart is vacsorára, mely alatt alig tudtak hova lenni jó kedvökben. Caesar is tudni lát-szott, hogy most már minden rendben van, mert vacsora után az öreg ur parancsára oly ügye-sen végezte mesterségét, mint azelőtt sohasem. Csak későn tudták magukat rászáni, hogy nyugalomra térjenek s mondhatom, hogy boldog álma volt mindnyájának.

Sokat mondhatnék még Bertiről és Bertáról, a derék Róbertről és nejről, a jó öreg bácsiról és tudós Caesar kutyájáról - de már is hosszúra nyult történetem s így csak annyit teszek még hozzá, hogy azután boldogul éltek sokáig és élnek még maig is - ha meg nem haltak.